SAATTEEKSI
MENESTYKSEKKÄALLE KARTOITUS- JA ARVIOINTITYÖLLE

KÄSITTEISTÄ

'**Rakennettu ympäristö**' kuten suuri osa luonnonympäristöäkin toimii päivittäisen elämän tapahtumapaikkana. Rakennettu ympäristö muodostuu rakennuksista ja ulkoalueista, kulku- ja liikenneväylistä, rakenteista, varusteista ja laitteista sekä kasvillisuudesta.

'**Kaikille soveltuvassa'** ja '**esteettömässä ympäristössä'** suuret kokonaisuudet ja niiden yksittäiset osat toimivat moitteettomasti ja palvelevat jokaista käyttäjää turvallisesti eri tilanteissa.

SuRaKu -kartoitusohjelma käsittää viisi osaa eli '**aluetta'**. Sisällöltään osin päällekkäiset alueet jäsentyvät vastuutahojensa mukaisiin osakokonaisuuksiin;

1. KADUT
2. VIHERALUEET
3. JULKISET RAKENNUKSET
4. LIIKUNTAPAIKAT
5. TYÖMAAT

Kunkin 'alueen' sisällä tarkastellaan jokapäiväistä liikkumista ja toimintaa palvelevia osia eli '**kohteita**'; katutilaa, toria, aukiota, rakennuspaikkaa, sisäänkäyntialuetta, pihaa, puistoa, ulkoilu- ja virkistys-, urheilu- ja harrastusalueita. 'Kohteet' pitävät sisällään tässä '**varusteiksi**' kutsuttuja rakennetun ympäristön osatekijöitä; rakennuksia, rakenteita, kalusteita, varusteita ja kasvillisuutta. 'Varuste' saattaa aiheuttaa '**ongelman**'. 'Ongelmia' arvioidaan niiden liikkumiselle ja toiminnalle aiheuttaman vaaran, esteen tai haitan mukaisesti.

Ks. 6. Liite
SuRaKu -internetsivujen mukainen Varusteet -luettelo

YLEISTÄ

SuRaKu (Suunnittelu, Rakentaminen ja Kunnossapito) -kartoitusohjelma yhdessä Suomalaisen Insinööritoimiston (SITO) laatimien **ESTEETÖN YMPÄRISTÖ -suunnitteluohjekorttien** ja **SuRaKu -esteettömyyskriteerien** kanssa auttaa arvioimaan, suunnittelemaan, rakentamaan, huoltamaan ja ylläpitämään yhteisen ympäristömme esteettömyyttä, turvallisuutta ja soveltuvuutta kaikille käyttäjille. Esteettömän ympäristön toteuttamisen tavoitteena on parantaa ympäristön miellyttävyyttä, turvallisuutta ja toimivuutta. Onnistunut toteutus on kaikkien toimintaa tukeva ympäristö.

Esteetön ympäristö -suunnitteluohjekortit ja SuRaKu -esteettömyyskriteerit antavat keskeisiä periaateohjeita julkisten ulkotilojen ja rakennusten sisäänkäyntialueiden nykytilan tarkastelua, sekä uuden tai korjaus- ja parannustoimenpiteiden suunnittelua varten. Korteissa on viitteet muihin käytössä oleviin suunnitteluohjeisiin. Suunnittelun ja rakentamisen ohjeet ja säädökset löytyvät kattavasti Rakennustietosäätiön (RTS) RT-kortistosta. Lisätietoa eri osakokonaisuuksien esteettömyydestä saa niitä käsittelevistä julkaisuista.

Tämä **Ulkotilojen esteettömyyden SuRaKu -kartoitus- ja arviointiopas** ei ole suunnitteluohje, vaan valottaa esteettömän ympäristön saavuttamiseksi tarkistettavia asioita ja ongelmakohtia kartoitus- ja arviointityössä.

SuRaKu -projektia rahoitti Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). SuRaKu -työskentelyyn ovat osallistuneet yhteistyökumppanikaupungit Espoo, Joensuu, Tampere, Turku ja Vantaa. Johtoryhmään ovat kuuluneet Helsingin kaupungin eri hallintokunnat sekä yritykset ja yhteisöt, eri vammais- ja vanhustyönliitot ja -järjestöt sekä Teknillisen korkeakoulun Arkkitehtiosaston Sosiaali- ja terveydenhuollon tekniikan ja rakentamisen instituutti (SOTERA). Tämän SuRaKu -kartoitus ja arviointioppaan toimituskuntaan ovat kuuluneet Pirjo Tujula ja Sirpa Linnola Helsingin kaupungin rakennusvirastosta (HKR) sekä SOTERA:n työryhmä Pirjo Sipiläinen, Irma Verhe ja Satu Åkerblom.

Esteetön ympäristö suunnitteluohjekortit ja SuRaKu -esteettömyyskriteerit ovat luettavissa internetsivuilta:
www.hel.fi/helsinkikaikille

 © HKR & SOTERA

PERIAATE

Kartoitus tai arviointi aloitetaan aluekokonaisuudesta ALUE. Edetään sen KOHDE -osatekijöiden kautta aina pienimpiin VARUSTE -osan yksityiskohtiin saakka. Näin kaikki keskeiset esteettömyyteen vaikuttavat seikat tulevat esiin kussakin kartoituksessa ja kuntoarvioinnissa. Kartoitettavassa tai analysoitavassa kohteessa liikkuminen reittiä pitkin paikasta toiseen ja toimiminen kohteessa tuovat esiin ONGELMAn tai useita puutteita, ja tätä kautta haasteita ylläpidolle.

Liikkumista tarkastellaan **jalankulkijan, liikkumisen apuvälineiden avulla sekä harrastusvälineiden kanssa liikkujan näkökulmasta. Tarkasteluun kuuluvat eri kulkutavat ja kulkuvälineen** (polkupyörä, henkilöauto, taksi, invataksi sekä julkiset liikennevälineet; bussi, raitiovaunu, metro, juna, laiva ja lentokone) **vaihdon onnistuminen**. Lähtökohtana on turvata esteetön toiminta kussakin 'kohteessa' vähentämällä rakennetun ympäristön käyttäjilleen aiheuttamia haittoja. Arvioidaan onko liikkuminen paikasta toiseen, pääsy perille ja palveleviin sisätiloihin sekä ulkona lepo-, virkistys-, harrastus- ja liikuntapaikoille mahdollista.

Edellä mainitun ohella pohditaan sujuuko kaikki turvallisesti. Tarkoituksena on estää vaaratilanteiden syntyminen, esimerkiksi näkö- tai kuulovammaisten henkilöiden joutuminen epähuomiossa ajoradalle tai keinun alle, törmääminen yläpuolisiin rakenteisiin, kasvillisuuteen tai eteentuleviin esteisiin.

Ympäristön havainnollisuutta lisäävät esimerkiksi toimintaa helpottavat ohjaavat ja opastavat väri- ja materiaalikontrastimerkinnät ja kulkua helpottavat rakenteet.

Alue, jolla on vähän, tai ei ollenkaan, ongelmia tukee toimintaa parhaiten. Selkeä, johdonmukaisesti rakentuva ympäristö, jonka eri komponentit erottuvat ja osat toimivat sekä yhdessä että erikseen, muodostaa onnistuneen aluekokonaisuuden. Hyvä esteetön ympäristö mahdollistaa kaikkien liikkumisen, edistää sitä, sekä innostaa ja kannustaa itsenäiseen toimintaan.

INTERNET -ALOITUSSIVU KAUPUNKIVALIKKOINEEN

ALUEVALIKKO JA RAPORTOINTI -KARTTAPOHJA

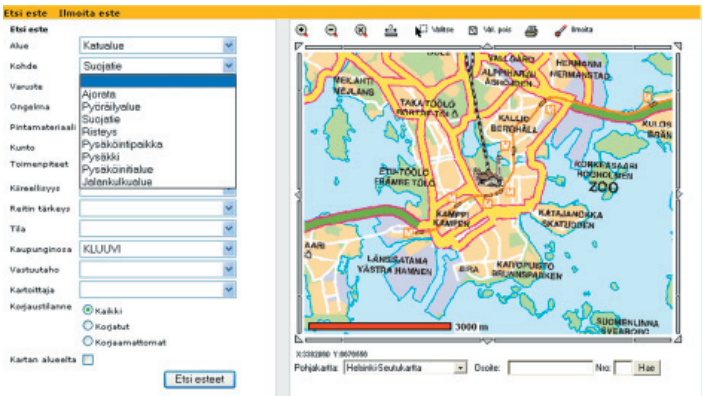

KOHDEVALIKKO JA KARTAN OSASUURENNOS

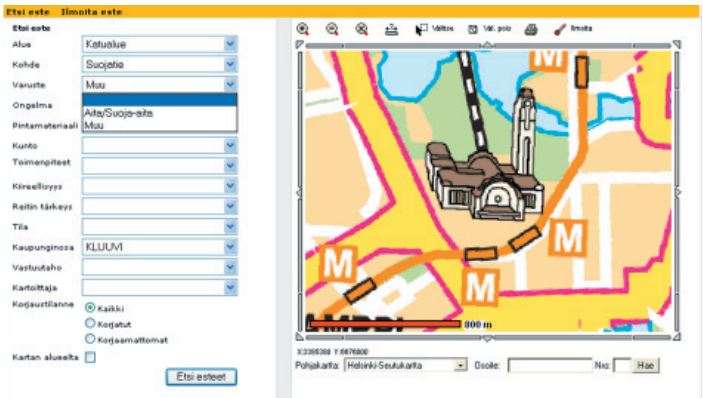

VARUSTEVALIKKO JA KARTAN TARKENNUS

ONGELMA

Kunkin ‘varuste’ -alanimikkeen kohdalla tulee mahdollisesti vastaan eriasteisia ongelmia, jotka arvioidaan käymällä läpi koko valikko. Ympäristön ongelma - epäkohta tai ylläpidon heikkous - vaikeuttaa, estää tai vaarantaa liikkumista ja toimintaa. Ovatko kaikki osat kunnossa, puuttuuko jotain tai voiko jotakin mahdollisesti parantaa? Ongelmalista kunkin alanimikkeen alla pysyy sisällöltään aina samana.

‘Ongelma’ saattaa olla esimerkiksi:

- rakenne, pinta tai niiden osa, toiminta-alue tai -tila, kaluste, varuste, valaistus, ohjaava- tai opastava merkintä **puuttuu**

- alue, alueen reuna tai toimintakohta **ei erotu**, ääniohjaus tai kuulutus on **epähavainnollinen**, kontrasti on **harhaanjohtava**

- rakenne, varuste, kasvillisuus tai näiden osa **on esteenä kulkuväylällä tai toiminta-alueella**, **on häiriöksi** sijaitessaan liian lähellä kulkuväylää, tai **muodostaa näkemäesteen**

- rakenne, pinta tai niiden osa, varuste, opastava- tai ohjaava merkintä, etäisyys, rakenteen tai laitteen toiminta, valaistus tai kasvillisuus **on vajavainen** (niukka, puutteellinen), **mitoiltaan sopimaton** (ylimitoitettu) tai **vaarallinen**

- pinta, alue, rakenne, kaluste tai varuste **on vailla puhdistusta tai huoltoa, vahingoittunut tai epäkunnossa**

- tapauskohtaisesti esimerkiksi paikka voi olla **vaikeasti valvottavissa, ratkaisu epäterveellinen tai liike liian nopea**

Ympäristön ‘ongelmia’ voidaan kartoittaa ja listata esimerkiksi niiden haitallisuusjärjestyksessä (I - IV). Priorisointi edesauttaa osaltaan kunnostuksen, korjaamisen tai poistamisen kiireellisyyden arviointia.

I AIHEUTTAA VAARAN
Esimerkiksi kohdan VARUSTE vajavaisuudesta johtuen aiheutuu putoamis-, törmäys-, kompastumis-, liukastumis-, myrkytys-, allergia- tai takertumisvaara.

II ESTÄÄ KULKUA TAI TOIMINTAA
Esimerkiksi kohdan VARUSTE puuttumisesta, sopimattomasta etäisyydestä / korkeudesta, huonokuntoisuudesta tai huonosta saavutettavuudesta aiheutuu este toiminnalle.

III VAIKEUTTAA KULKUA TAI TOIMINTAA
Esimerkiksi kohdan VARUSTEessa on sopimaton tasoero tai kaltevuus, kohteen toimintapaikkojen liiallinen keskinäinen etäisyys, heikko kunto tai kulunohjauksen puuttuminen vaikeuttaa toimintaa.

IV MUU ONGELMA
Kuvaile itse.

EI ONGELMAA

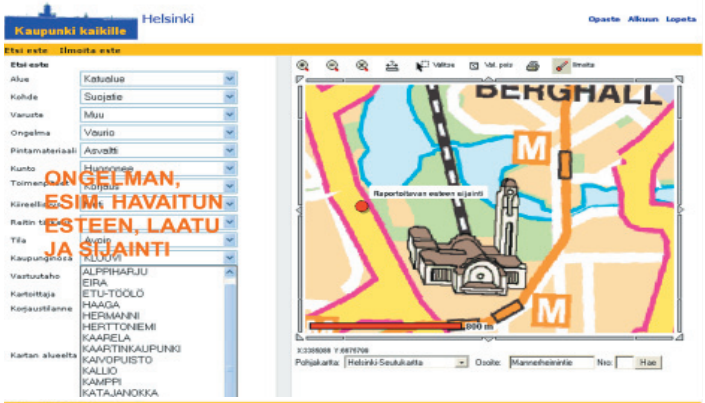

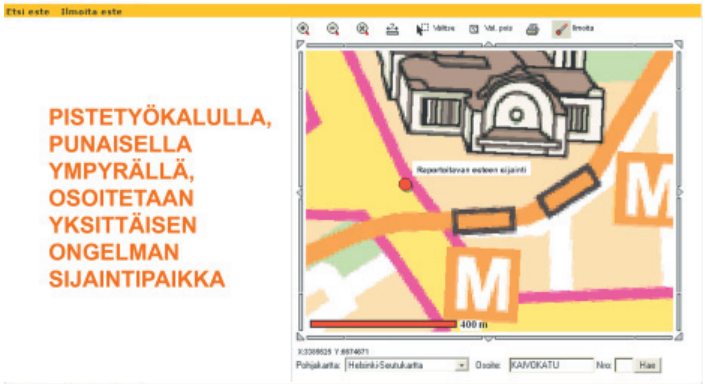

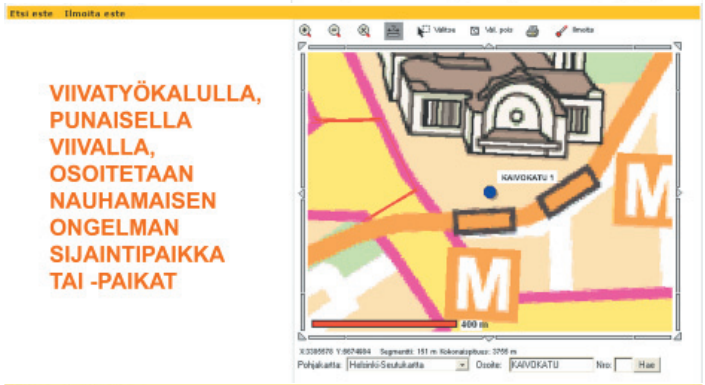

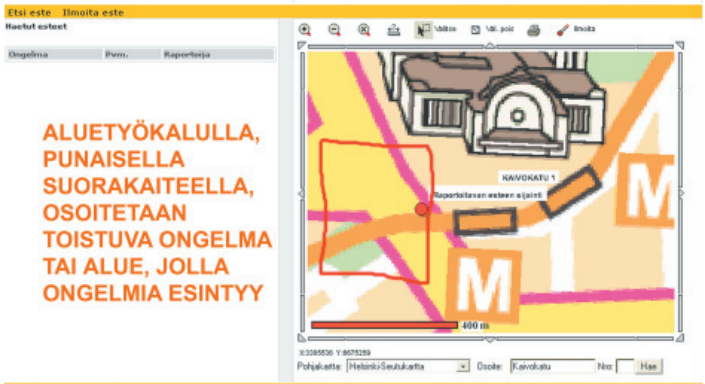

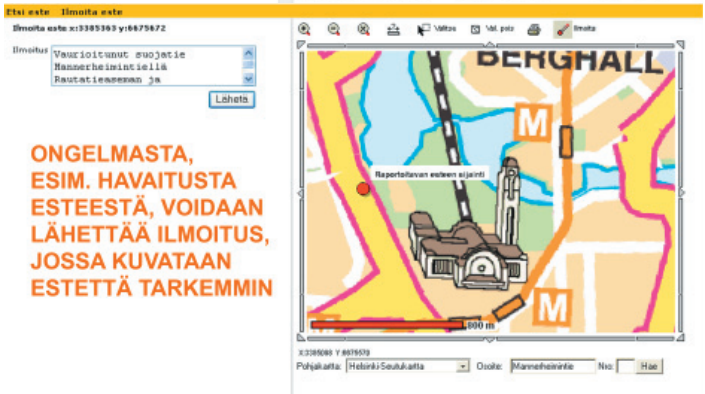

 © HKR & SOTERA

S I S Ä L L Y S

ALKUSANAT
Saatteeksi menestyksekkäälle kartoitus- ja arviointityölle

SuRAKu www-sivujen mukainen jaottelu

ALUE		KOHDE JA VARUSTE		sivu
1.	KADUT			6
		1.1	Katu, tori ja aukio	6
		1.2	Suojatien kallistettu reunakivi	8
		1.3	Suojatie ja kulkua ohjaava kaide	8
2.	VIHERALUEET			9
		2.1	Kevyenliikenteen väylä	10
		2.2	Levähdyspenkki ja valaistu puistometsäpolku	11
		2.3	Opastustaulu ja luontopolku virkistysalueella	12
		2.4	Puupintainen polku, luontopolun opaste ja levähdyspaikka	13
3.	JULKISET RAKENNUKSET			14
		3.1	Rakennuksen sisäänkäyntialue	14
		3.2	Julkisen liikenteen laiturialue	16
		3.3	Loivat portaat	17
		3.4	Loiva luiska	17
4.	LIIKUNTAPAIKAT			18
		4.1	Liikuntapaikka-alue	18
		4.2	Asiakaspalvelutiski	20
		4.3	Katsomo	21
		4.4	Uima- ja venelaituri sekä puupintainen yhdyssilta	22
		4.5	Luiskayhteys veteen puupintaiselta polulta	23
5.	TYÖMAAT			24
		5.1	Työmaan ohitus, jalankulkuväylä	24
		5.2	Työmaakaivannon ylitys, kevyt jalankulkusilta	25
6.	LIITE			
	Varusteluettelo SuRaKu www-sivujen mukainen			26

1. KADUT
1.1 KATU, TORI JA AUKIO

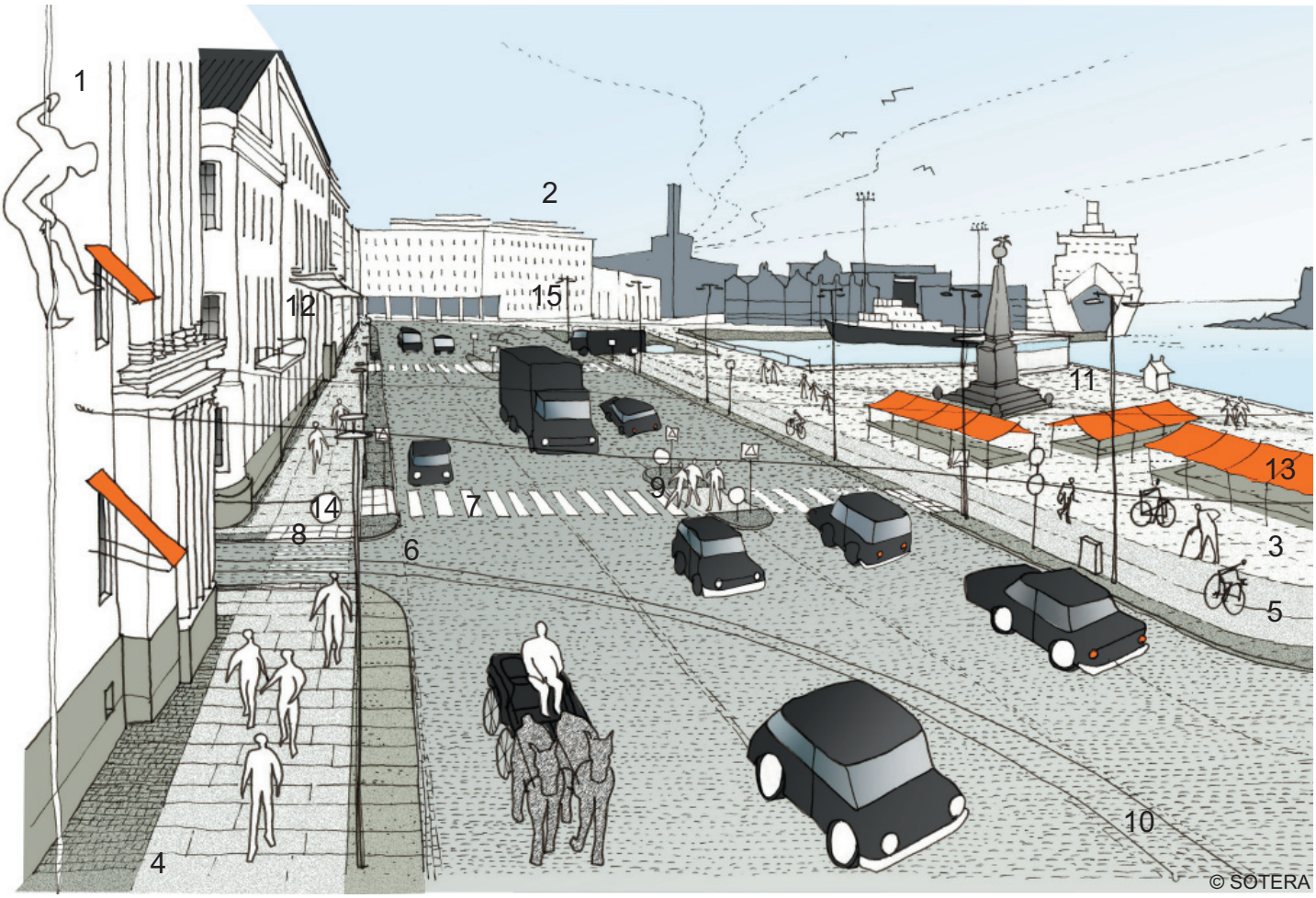

Selkeä ja johdonmukainen, esteetön ja turvallinen reitti hahmottuu jalankulku- tai kevyenliikenteen väylää pitkin paikasta toiseen. Vastaavasti reitti aukion tai torin poikki löytyy vaivatta; eksymättä, törmäämättä, putoamatta, kompastumatta tai liukastumatta. Tasoeroissa on sekä portaat että luiska. Yli metrin korkuisissa tasoeroissa on hissi ja tarvittaessa liukuportaat. Hissin ovi erottuu kuten julkisten rakennusten sisäänkäyntiovi.

Eri kulkutapojen vaihdot ja kadunylityspaikat ovat sujuvia ja suojatiet turvallisia. Bussi- ja raitiovaunupysäkit sijoitetaan helposti lähestyttäviksi ja merkitään havaittavasti. Liikennemerkit, -valot, opasteet ja osoitekyltit erottuvat vaivattomasti taustastaan.

Kulkua ohjataan ja kulkuväylän muutoskohdista varoitetaan maanpinnan näkyvillä ja tuntuvilla ohjaavilla, varoittavilla ja erottavilla merkinnöillä sekä esim. liikennevalojen äänimerkeillä. Törmäysten välttämiseksi liikennemerkit, tolpat, valaisinpylväät, puut ja opasteet sijaitsevat erottelualueilla. Polkupyörien pysäköinti- ja kalustealueiden jäsentely poikkeaa muusta pinnasta.

Ohjaava ja opastava merkintä:
Näkyvä ja tuntuva, nauhamainen, väri- ja materiaalieroraita kulkuväylän pinnassa ohjaa esim. näkövammaisten kulkua. Tummalla asvaltilla voidaan käyttää vaaleaa, kulkuväylän suuntaisesti uritettua, 600 mm leveää laattaa.

Varoittava merkintä:
Kulkuväylän muutos- ja vaarakohdista kulkua ohjaavalla nauhapinnalla kertova näkyvä ja tuntuva materiaalieroalue. Vaalean urituspinnan varoitusmerkintänä voidaan käyttää uritusalueen poikki menevää, samanväristä, 600 mm syvää kupolinystypintaista laatta-aluetta.

Erottava alue ja erottelualue:
Näkyvä ja tuntuva alueiden pinnan väri- ja materiaaliero erottaa alueen, esim. kadun varusteiden sijoitusalueen tai kalustealueen toisistaan tai kulkuväylästä. Asvaltista erottuvat laatta- ja luonnonkiveys, harmaasta kivituhkapinnasta vaalea tai punertava kiviaines sekä sahanpuru.

Erotteluraita:
Näkyvä ja tuntuva, kapea, nauhamainen väri- ja materiaalieroraita kulkuväylän pinnassa erottaa kulkuväylän eri osat muodostamatta tasoeroa, esim. jalankulkuväylän ja polkupyörätien toisistaan. Asvaltilla, kivilaatta- ja kivituhkapinnalla voidaan käyttää erotteluun luonnonkiviraitaa.

 © HKR & SOTERA

RAKENNUKSET

1 rakennus katutilaa rajaavat rakennukset ja niiden sisäänkäynnit

ks. 3.1 Rakennuksen sisäänkäyntialue

KULKUVÄYLÄT JA ALUEET

2 katutila rakennukset, ajorata, kulkuväylä, kadunkalusteet ja -varusteet
pysäkki kadunvarsipysäkki, sisäänvedetty pysäkki, raitiovaunupysäkki, pyörätuolin pyörähdystila, valaistus
taksitolppa kuten pysäkki
autopaikka kadunvarsipaikka, pysäköintialuepaikka, inva-autopaikka, pääsy / luiskaus jalankulkuväylälle
3 tori / aukio oleskelu, jalankulku ohjataan aukion yli
4 kulkuväylä jalkakäytävä jalankulkualue ja -kulkuväylä
5 kevyenliikenteen väylä; jalankulkuväylä ja pyörätie
6 risteys
7 suojatie suojatiemerkintä, -merkki, reunakivi ja kallistettu reunakivi

vapaa leveys jalankulkuväylällä vähintään 1800 mm, koneellisesti huollettavalla min. 2300 mm, tarkistetaan tapauskohtaisesti
vapaa korkeus jalankulkuväylällä vähintään 2200 mm, tarkistetaan tapauskohtaisesti
kaltevuus pituuskaltevuus kuten luiskissa poikittaiskaltevuus enintään 2 %
tasonvaihdot porras ja luiska, hissi, liukuporras ja -käytävä ovat kulkuväylän osia varsinaisen kulkuväylän ulkopuolella
pintamateriaalit kulkupinta tasainen ja luistamaton, raot ja hammastus enintään 5 mm
ohjaava tai varoittava alue; ohjaavat, opastavat, varoittavat ja erottavat merkinnät kulkuväylällä, sekä erottelu- ja kalustealueet kulkuväylän vierellä
kontrastit näkyvät ja tuntuvat väri- ja materiaalierot em. merkinnöissä

ks. 1.2 Suojatien kallistettu reunakivi
3.1 Rakennusten sisäänkäyntialue
3.2 Julkisen liikenteen laiturialue
3.3 Loivat portaat ja 3.4 Loiva luiska
4.1 Liikuntapaikka-alue

Kirjallisuutta:

Suomen paikallisliikenneliitto ry: Esteetön bussipysäkki, Pysäkkisyvennys, Vaihtopysäkki, Pysäkkien suunnittelu kunnossapidon kannalta ja Sähköisen näyttötaulun sijoittaminen pysäkille -ohjekortit, www.paikallisliikenneliitto.com

Tiehallinto: Esteettömyyden tila, Ohje esteettömyyskartoituksen tekemiseen tiepiireissä. Sisäisiä julkaisuja 38/2002.

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö (RTS), Rakennustieto Oy

RAKENTEET

8 reunakivi reunan hahmottaminen, kulkuväylän rajautuminen, ajoradan erottaminen
9 koroke keski- ja suojakoroke kuten suojatie ja reunakivi
10 kiskot, kourut, ritilät, raitiotiekiskot ja kaivokannet; pinnan tasossa
11 reunatuki reunatuki tai -kallistus laiturialueen reunalta poispäin estää pyörätuolin tai lastenvaunujen valumisen epähuomiossa veteen
12 katos korkeus, rakenteet, valaistus pysäkkikatos ja -seinäke, ks pysäkki
13 kioski kioskit ja kojut kulkuväylän ulkopuolella, eivät aiheuta törmäysvaaraa, palvelutiski pyörätuolinkäyttäjän ulottuvuudella

ohjaavat rakenteet suojakaide, kaide, käsijohde, aita, pollari, reunatuki, alapiena ohjaavat ja turvaavat kulkua
rajaavat rakenteet seinä- ja kattopinta, katos, arkadi, seinäke, alikulkutunneli, aita, sisäänkäynti, portaat ja luiska eivät aiheuta vaaraa kulkuväylällä
tilaa jäsentävät istutusaltaat, vesiaiheet, taideteokset kulkuväylän ulkopuolella kontrastimateriaalivyöhykkeellä tai merkittynä kulkutasoon, eivät aiheuta törmäys- tai putoamisvaaraa

ks. 1.2 Suojatien kallistettu reunakivi
1.3 Suojatie ja kulkua ohjaava kaide
2.0 Viheralueet
3.1 Rakennuksen sisäänkäyntialue
3.2 Julkisen liikenteen laiturialue
4.2 Madallettu asiakaspalvelutiski

KALUSTEET JA VARUSTEET

kaikki kalusteet ja varusteet, kuten tolpat, pollarit, merkit ja taulut sijaisevat kulkuväylän ulkopuolisella erottelualueella

14 ohjausmerkit, liikennemerkit ja ohjaavat taulut sekä liikennevalot, jalankulkuväylä-, pyörätie-, pysäkki-, taksiasema-, autopaikka- ja inva-autopaikka- ja suojatiemerkki
automaatti pysäköintimaksuautomaatti erottelualueella pyörätuolinkäyttäjän ulottuvissa
opasteet opastustaulu, opaste, koho-opaste, kadun nimi, osoitenumero, aikataulu, erottuvat tulosuunnassa, riittävä kirjasinkoko ja kontrasti
valo-opasteet, näyttötaulut ja monitorit
15 valaistus kulkua ohjaava, tasainen, muutos- ja huomiokohtia korostava, häikäisemätön

ks. 1.2 Suojatien kallistettu reunakivi
1.3 Suojatie ja kulkua ohjaava kaide
2.0 Viheralueet
3.0 Julkiset rakennukset
3.2 Julkisen liikenteen laiturialue

1.2 SUOJATIEN KALLISTETTU REUNAKIVI
1.3 SUOJATIE JA KULKUA OHJAAVA KAIDE

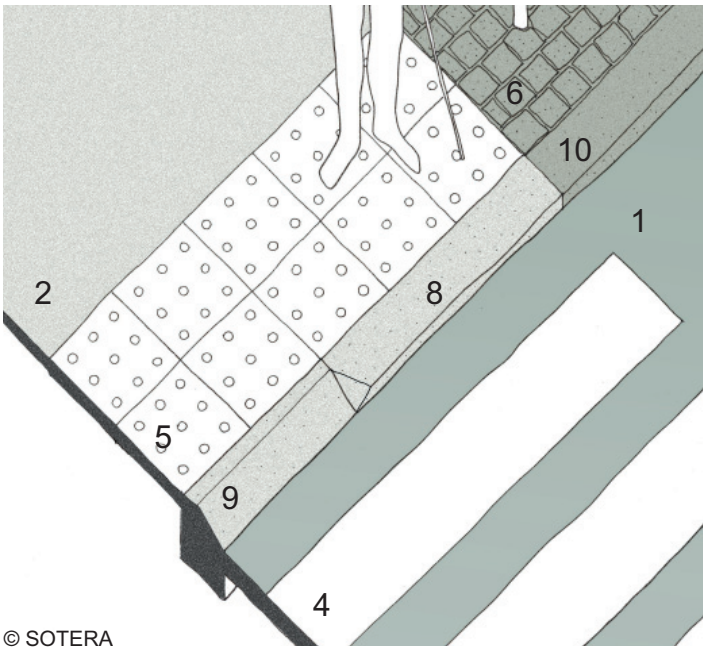

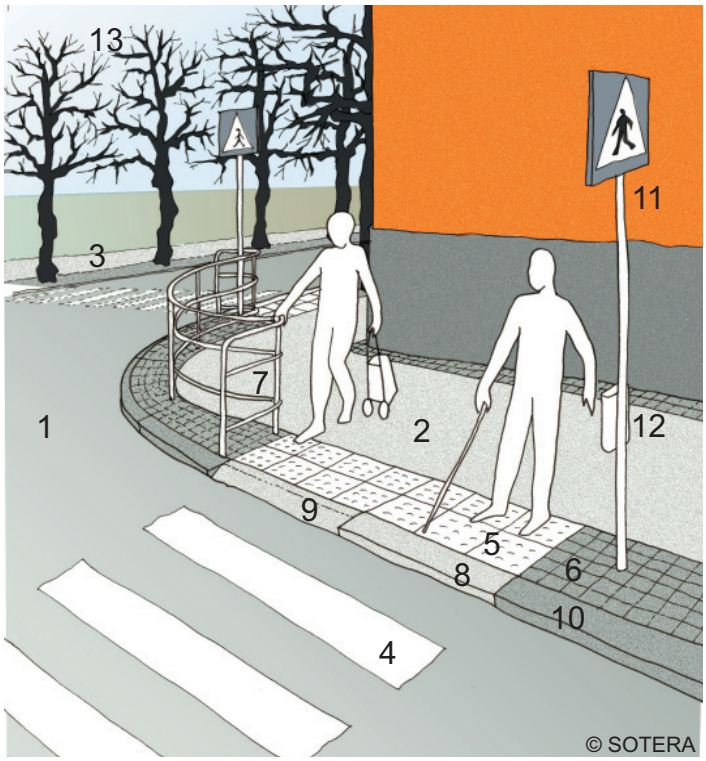

KULKUVÄYLÄT, ALUEET JA RAKENTEET

1 ajorata
2 jalkakäytävä, jalankulkuväylä
3 kevyenliikenteen väylä, jalankulkuväylä ja pyörätie
4 suojatie suojatiemerkinnät ja -merkki, raidoitusmerkinnät ajoradan pinnassa
5 varoitusalue suojatien varoitusalueena näkyvä ja tuntuva väri- ja materiaalierovyöhyke esim. kupolinystypintainen laattavyöhyke ennen suojatietä, koko suojatien leveydeltä, min. 600 mm syvänä. Varoitusalueet myös keskikorokkeen molemmilla laidoilla.
6 erottelualue näkyvä ja tuntuva väri- ja materiaalierovyöhyke ajoradan ja kevyenliikenteen väylän tai jalankulkualueen välillä. Erottelualueella sijaisevat liikennemerkit, valaisintolpat ja kadun puut.
7 kaide suojatien ohjauskaide johtaa kulkua risteyksen suojateille, käsijohteet 900 mm ja 700 mm korkeudella, alapiena 100 mm:n korkeudella maanpinnasta
8 reunakivi suojatien reunakivi, korkeus 30 - 40 mm, suorassa kulmassa ajoradan ylitykseen nähden
9 kallistettu reunakivi suojatien reunassa, nousu 40 mm, leveys min. 900 mm, (jonka lisäksi suojatien normaalireunakivellinen osa). Reunakiven tasaisen osan syvyys on 40 mm ja kaltevuus 5 %, jotta reunakivi liittyy saumattomasti jalkakäytävään. Suoran reunakiven sivuttaiskaltevuus on enintään 2%. Myös keskikorokkeella on kallistetut reunakivet molemmin puolin.
10 ajoradan reunakivi

ks. 1.1 Katu, tori ja aukio

KALUSTEET, VARUSTEET JA KASVILLISUUS

11 suojatiemerkki sijaitsee erottelualueella ennen suojatietä ja tarvittessa leveällä suojatiellä myös sen toisella laidalla (ks. Tieliikennelaki)
12 liikennevalojen painonappi (liikennevalot kuva-alueen ulkopuolella) joko liikennemerkkitolpassa tai omassa pollarissa, erottelualueella kulkuväylän ulkopuolella, kontarastimateriaalivyöhykkeellä, ei aiheuta törmäysvaa raa, pyörätuolinkäyttäjän ulottuvissa.
äänimerkki liikennevalot voidaan varustaa kulkua ohjaavalla äänimerkkilaitteella helpottamaan näkövammaisten kadunylitystä
13 puut ja istutukset; kadun puut ja istutukset sijaitsevat erotteluvyöhykkeellä kulkuväylän ja näkemäalueen ulkopuolella

ks. 1.1 Katu, tori- ja aukio
2.0 Viheralueet

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

HUOM!
kallistettu reunakivi inva-autopaikalta
Luiskaus autopaikalta voidaan toteuttaa käyttämällä kallistettua reunakiveä kadun varressa, sisäänkäynnin läheisyydessä tai saattopaikan yhteydessä. Vaihtoehtoisesti sijoitetaan inva-autopaikat luiskatun suojatien viereen.

 © HKR & SOTERA

2. VIHERALUEET

PUISTOT, PUUTARHAT JA VIRKISTYSALUEET

Puistot, puutarhat ja virkistysalueet tarjoavat päivittäisen mahdollisuuden leikkiin ja virkistäytymiseen eri harrastusten parissa. Alueet ovat helposti saavutettavissa selkeitä, johdonmukaisia, esteettömiä ja turvallisia jalankulku- ja kevyenliikenteen väyliä pitkin. Väylät, jotka virkistysalueilla muuttuvat tyypiltään eri ulkoilumuotoja palveleviksi ulkoilureiteiksi, jatkuvat katkeamatta samalla periaatteella alueen sisällä.

Virkistysalaueille pääsee myös autolla. Julkisen liikenteen pysäkit ja autojen pysäköintipaikat sijaisevat alueelle johtavan kadun tai tien päätepisteessä.

Puistot ja puutarhat ovat lähiulkoilu-, lepo- ja virkistyspaikkoja. Poluston, monipuolisen kasvillisuuden, istutus- ja vesialtaiden ja -aiheiden kunnosta huolehditaan. Lepopenkit sijaisevat aurinkoisissa ja varjoisissa, rauhallisissa ja tapahtumien seuraamiseen soveltuvissa kohdissa sekä maisemallisesti kiinnostavilla paikoilla.

Virkistysalueilla ja niiden asteittain pitenevästi toimivalla, esteettömällä ja turvallisella reitistöllä on katkeamaton ja johdonmukainen opastus. Lisäksi alueista ja reiteistä on saatavana ennakkotietoa.

Virkistysalueita palvelevat tilat; wc:t, kioskit ja kahvilat sisäänkäynteineen ovat esteettömiä.

LEIKKIALUEET JA -PUISTOT

Leikkipaikat ja -puistot tarjoavat seikkailua ja elämyksiä. Alueella on esteetöntä tilaa; peli- ja leikkialuenurmikko, kiipeily-, keinu- ja liukumäkirakenteet ja -rakennelmat, suuri hiekkakasa, vesiaihe ja muokattavia luonnonmateriaaleja rakennusleikkejä varten. Leikkialueen jäsentely ja leikkivälinesuunnittelu estää törmäykset ja rakenteiden alle joutumisen.

Leikkipaikoilla on saattajille ja tapahtumien seuraajille varattuja penkkejä. Pikkulapset eivät ulotu avaamaan aidatun alueen veräjää tai porttia.

Leikkialueilla vältetään myrkyllisiä, allergisoivia (siitepöly ja tuoksuvat kukat) ja kosketusetäisyydellä lisäksi piikkisiä kasveja.

Puutarhanhoitoratkaisuna nostetut istutustasot ja -pöydät palvelevat liikkumisesteisiä harrastajia. Tasojen alla on jalka- ja polvitilaa istuen työskentelyä varten.

Ks. Esteetön perhepuisto ja liikuntapolku, OPM:n liikuntapaikkajulkaisu 85, Rakennustieto Oy, 2003.

KASVILLISUUS

Luonnonvarainen kasvillisuus pidetään poissa kulkuväylilltä ja niiden näkemäalueilta. Istutuksista, puista, pensaista, maanpeite- ja vesikasveista sekä kesäkukista, maassa, istutusaltaissa ja -astioissa, kulkuväylän, oleskelu- tai leikkipaikan reunalla huolehditaan. Istutettavat kasvit eivät ulotu kulkuväylälle, kun lajit ovat helposti huollettavia ja istutusetäisyys kulkuväylän reunasta on riittävä.

Talvihuollon vaatimat aurauslumen keräyspaikat sijoitetaan viheralueille kulkuväylien esteettömyys ja kasvillisuus silmälläpitäen.

Ks. 2.1 Kevyenliikenteen väylä
2.2 Levähdyspenkki ja valaistu puistometsäpolku

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

ESIMERKKIKOHTEITA

Maunulan vanhustenpolku, valmistumisvuosi 2004
Suursuontie, 00630 Helsinki

Kilon päiväkoti, leikkipiha, valmistumisvuosi 2004
Aspelinintie 3 D, 02630 Espoo

Marketanpuisto
Pehtorinkuja 3, 02940 Espoo

Luontoliikuntapuiston luontopolku, valmistumisvuosi 2004
Siuntion Kylpylä
Lepopirtintie 60, 02570 Siuntio

2.1 KEVYENLIIKENTEEN VÄYLÄ

KULKUVÄYLÄT JA ALUEET

Kevyenliikenteen väylä toimii ulkoilureittinä tai sen osana.

1 jalankulkuväylä
leveys, korkeus, kaltevuus, tasonvaihdot
pituus asteittain pitenevä rengasreitti,
vaikeusaste eri osilla kerrotaan opasteessa etukäteen
pinta tasainen, tiivis pintamateriaali, jalankulku- ja polkupyörätiellä voi olla eri pinnoite

2 pyörätie merkitään selkeästi ja riittävän tiheästi sen sijaintipaikan turvallisuustarpeen mukaan

3 lepopaikka istuimineen lähireitillä 50 - 100 m (- 200 m) välein, maisemallisesti kiinnostavalla paikalla, erottuva kalustealue ja erotteluraita, esim. vanhusten asuntojen läheisyydessä tiheästi lepopaikkoja

4 kalustealue näkyvä ja tuntuva väri- ja tummuusero kulkuväylän pintamateriaaliin verrattuna, pyörähdys- ja levähdystilaa pyörätuolille ja lastenvaunuille

ks. 1.0 Kadut
3.0 Julkiset rakennukset
3.3 Loivat portaat, 3. 4 Loiva luiska

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

RAKENTEET

5 käsijohde ja / tai kaide ja reunaeste kulkuväylän reunalla, ohjaamassa kulkua, estämässä putoamista ja joutumista harhaan, käsijohteen kolo- tai nystytunnisteet varoittavat muutoksista ja ohjaavat esim. levähdyspaikalle ja taukopenkille

6 erotuskaista; näkyvä ja tuntuva väri- ja materiaalieroraita ilman tasoeroa, esim. suorakaidekiveys jalankulku- ja pyörätien sekä kulkuväylän ja levähdyspaikan kalustealueen välissä ohjaa kulkua

7 reunatuki kevyenliikenteenväylän rajaus esim. puistosta, näkyvä ja tuntuva väri- ja materiaaliero ohjaa kulkua, voidaan korvata selkeällä, tunnistettavalla nurmikon reunalla

8 reunaerotusvyöhyke; näkyvä ja tuntuva väri- ja materiaaliero ohjaa kulkua ja rajaa kulkuväylän luonnosta, esim. katu- tai luonnonkivistä ladotulla vyöhykkeellä

9 risteysmerkintä; pintamateriaalin näkyvä ja tuntuva väri- ja tummuusero raitana tai kulkuväylän poikki menevänä vyöhykkeenä. Ohjausmerkintä esim. lepopaikan kalustealueelle tehdään samalla tavalla.

10 'majakka' selkeä hahmoltaan erottuva maamerkki tai kiintopiste, joka helpottaa orientoitumista. Esim. veistos, katos, paviljonki, suuri puu tai mieleenpainuva maiseman kohokohta.

muut rakenteet reitillä; käsijohteet, kaiteet, lankkusillat ja opasteet

ks. 2.3 Opastustaulu ja luontopolku virkistysalueella
2.4 Puupintainen polku

 © HKR & SOTERA

2.2 LEVÄHDYSPENKKI JA VALAISTU PUISTOMETSÄPOLKU

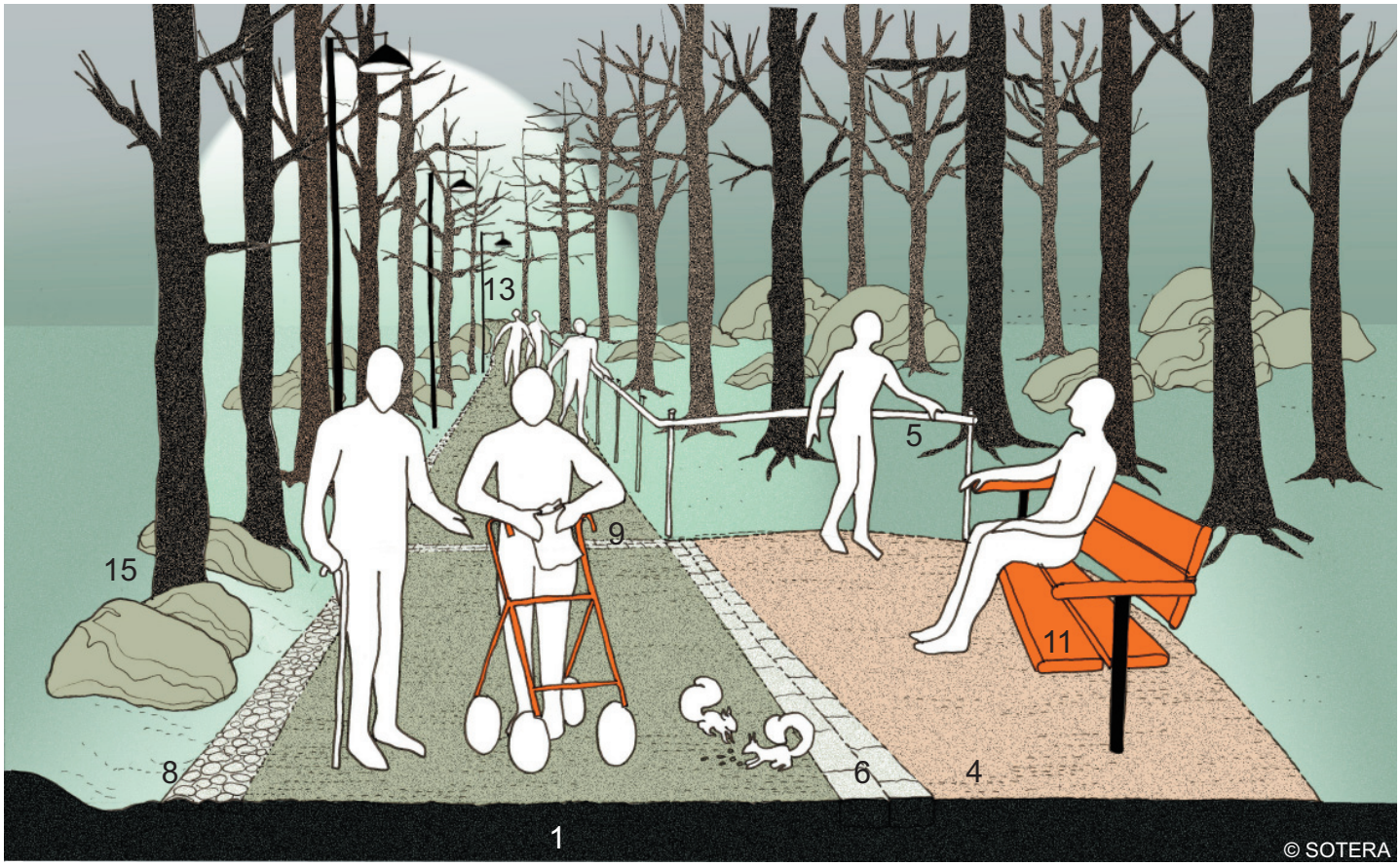

KALUSTEET JA VARUSTEET

11	penkki	tukeva lepopenkki sijaitsee kulkuväylän ulkopuolella (myös torilla aukioilla ja leikkipaikalla), sopiva yleiskorkeus jäykkänivelisille 500 mm, lapsille 300 mm; eri istuinkorkeuksia eri käyttäjäryhmille (400 - 500 - 550 mm), käsinojat ja keskikäsinoja, ilman käsinojia pyörätuolinkäyttäjille, istuin erottuu väri- ja tummuuseron avulla taustasta
	pöytä	korkeus 750 - 800 mm, pyörätuolipaikan leveys min. 900 mm, alla vapaa polvi- ja jalkatila, syvyys min. 600 mm, korkeus min. 670 mm, ympärillä pyörätuolin pyörähdystilaa, pöydän pinta erottuu väri- ja tummuuseron avulla taustastaan ja istuimista
12	roska-astia	kannelliset roska-astiat lasten ja pyörätuolinkäyttäjän ulottuvissa, enintään 1200 mm korkeudella, kulkuväylän ulkopuolella ja kalustealueen reunalla
13	valaisimet	tolpat ja pollarit kulkuväylän ulkopuolella, sen yhdellä reunalla ohjaavat kulkua
	valaistus	ohjaava, häikäisemätön, tasainen, muutos- ja huomiokohtia korostava
	opasteet	näkyvät ja tunnusteltavat opasteet kulkuväylän ulkopuolella, valaistaan hyvin

ks. 2.3 Opastustaulu ja luontopolku virkistysalueella
2.4 Puupintainen polku, luontopolun opaste ja levähdyspaikka
3.0 Julkiset rakennukset

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

KASVILLISUUS

14	kadun puut, rajaavat istutukset ja pensaat	kulkuväylän ja näkemäalueen ulkopuolella tai ohjaus- ja varoitusmateriaalilla sekä ohjaavalla rakenteella merkittynä kulkutasossa, vältetään allergisoivia sekä piikkisiä ja myrkyllisiä kasveja kosketusetäisyydellä
15	luonto	luonnonvarainen kasvillisuus pidetään poissa kulkuväylältä ja näkemäalueelta

ks. 2.0 Viheralueet

2.3 OPASTUSTAULU JA LUONTOPOLKU VIRKISTYSALUEELLA

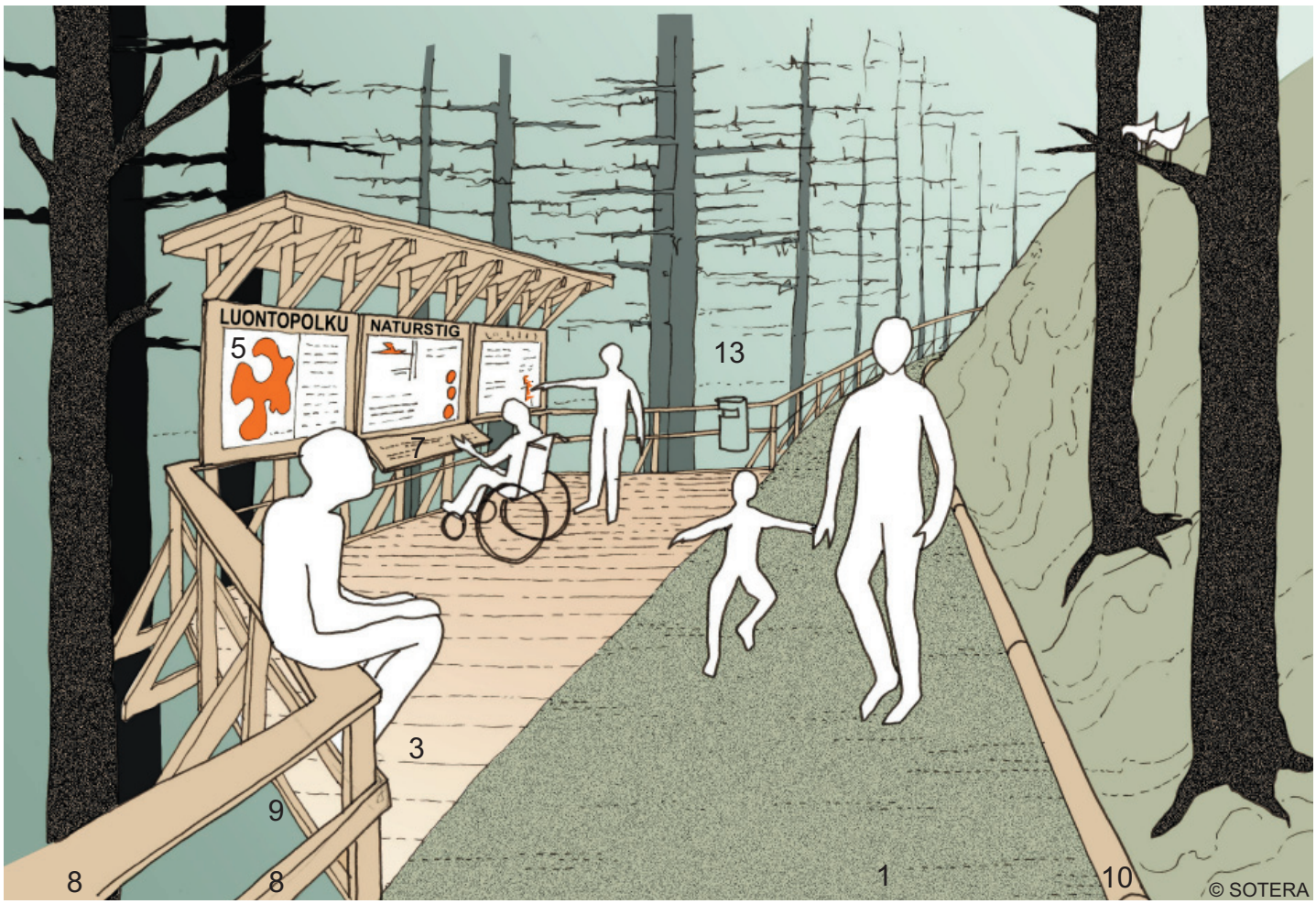

KULKUVÄYLÄT ALUEET JA RAKENTEET

1 luontopolku jalankulkijoille, hiihtäjille
leveys ja korkeus mitoitetaan käyttäjämäärän ja paikan luonteen mukaan, ohituspaikat tarvittaessa
kaltevuus kuten luiskassa
pinta tasainen, luistamaton esim. tiivistetty kivituhka

2 puupolku puupintainen polku kosteikon, louhikon tai jyrkänteen ohi, leveys muun polun mukaisesti (min. 1200 mm), ohituspaikat kuten luontopolulla (lev. min. 1800 mm), kääntöpaikat (Ø min. 2500 mm) ja kaltevuudet kuten luiskassa

3 opastusalue kulkuväylän ulkopuolella, tilaa pyörätuolin kääntymiselle, näkyvä ja tuntuva väri- ja materiaaliero, esim. puupinnoite, materiaalivaihdos ohjaa kulkua

4 lepopaikka levähdysalue kulkuväylän ulkopuolella, erotetaan esim. kulkupinnan näkyvällä ja tunnustellen havaittavalla raidalla, tilaa pyörätuolille ja lastenvaunuille

5 opastustaulu selkeä, tukeva rakenne, heijastamaton pinnoite, katettu, valaistulla reitillä häikäisemätön valaistus
alapiena 100 mm korkeudella, havaittavissa valkoisella kepillä
koko riittävä, suhteessa havaintoetäisyyteen
korkeus n. 2200 mm, alareuna n. 900 mm

6 opaste luontopolun kohdeopaste havaintopaikalla, tarvittaessa myös tunnusteltavat opasteet, opastuskohtien kolo- tai nystymerkintä käsijohteessa kertoo siajinnin ja esim. nauhalta kuunneltavan opastuksen kohdat
opastusteksti lyhyet, helppolukuiset lauseet, joita kuvasymbolit ja värit täydentävät, esim. wc-opasteissa ukko, eukko ja pyörätuoli
kirjasintyyppi esim. Helvetica Medium, pienet kirjaimet (gemena) helppolukuisia
lukukorkeus seisten 1400 - 1600 mm
istuen / lapset 1150 - 1250 mm
kirjasinkoko läheltä luettava kilpi 15 - 40 mm
etäämmältä luettava kilpi 25 - 40 mm
viitta tai katukilpi et. 1 - 3 m 70 - 100 mm
ja yli 2 m:n korkeudella 100 mm
väritys teksti ja kuviot näkyvät väri- ja tummuuseron avulla taustastaan, tumma (musta, tai tummansininen) - vaalea (taitettu valkoinen, keltainen) ja päinvastoin ympäristön mukaan
valaistus katu-, tori- aukio-, piha- ja puistoalueilla kaikki opasteet valaistaan hyvin

7 tunnusteltava opaste sekä seisovan että pyörätuolinkäyttäjän ulottuvissa, alla polvitila 670 mm
tunnusteltavat pistekirjoitusopasteet voidaan toteuttaa vastaavasti kallistaen ne ergonomisesti luettaviksi päinvastaiseen suuntaan

 © HKR & SOTERA

2.4 PUUPINTAINEN POLKU, LUONTOPOLUN OPASTE JA LEVÄHDYSPAIKKA

8	käsijohteet	900 mm ja 700 mm korkeudella, tarvittaessa kaide lisäämään turvallisuutta, kolo- tai nystytunnisteet ohjaavat lepo- ja opastuspaikoille
	kaide	mikäli on putoamisvaara
9	reunaeste	korkeus 50 mm, havaittavissa kepillä, estää pyörän luiskahtamisen pois kulkuväylältä tai palvelevalta alueelta, opastus- ja lepopaikoille ohjaavat tunnisteet kuten käsijohteissa
10	reunapuu	reunatunnisteena luonnossa esim. pyöröpuu vrt. reunatuki, reunakivi
11	lintutorni tai näkötorni; luonnontarkkailupiste esteettömän polun varrella tai kääntöpisteessä, väljä pyörätuolitasanne, matala ja syvä kaide tai läpinäkyvä kaideratkaisu	
	vedenottopaikan reunaratkaisu estää putoamisen	

ks. 1.3 Suojatie ja kulkua ohjaava kaide
2.1 Kevyenliikenteen väylä
2.2 Levähdyspenkki ja valaistu puistometsäpolku
3.4 Loiva luiska
4.1 Liikuntapaikka-alue
4.3 Katsomo,
4.4 Uima- ja venelaituri sekä puupintainen yhdyssilta
4.5 Luiskayhteys veteen puupintaiselta polulta

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

KALUSTEET, VARUSTEET JA KASVILLISUUS

12	lepopenkki	levähdyspaikalla kulkuväylän ulkopuolellla, maisemallisesti kiinnostavalla ja luonnon tarkkailuun soveltuvalla kohdalla 50 - 200 metrin välein
13	luonto	puut ja pensaat sekä niiden oksat pidetään poissa kulkuväylältä ja näkemäalueelta

ks. 2.0 Viheralueet
2.1 Kevyenliikenteen väylä
2.2 Levähdyspenkki ja valaistu puistometsäpolku

3. JULKISET RAKENNUKSET
3.1 RAKENNUKSEN SISÄÄNKÄYNTIALUE

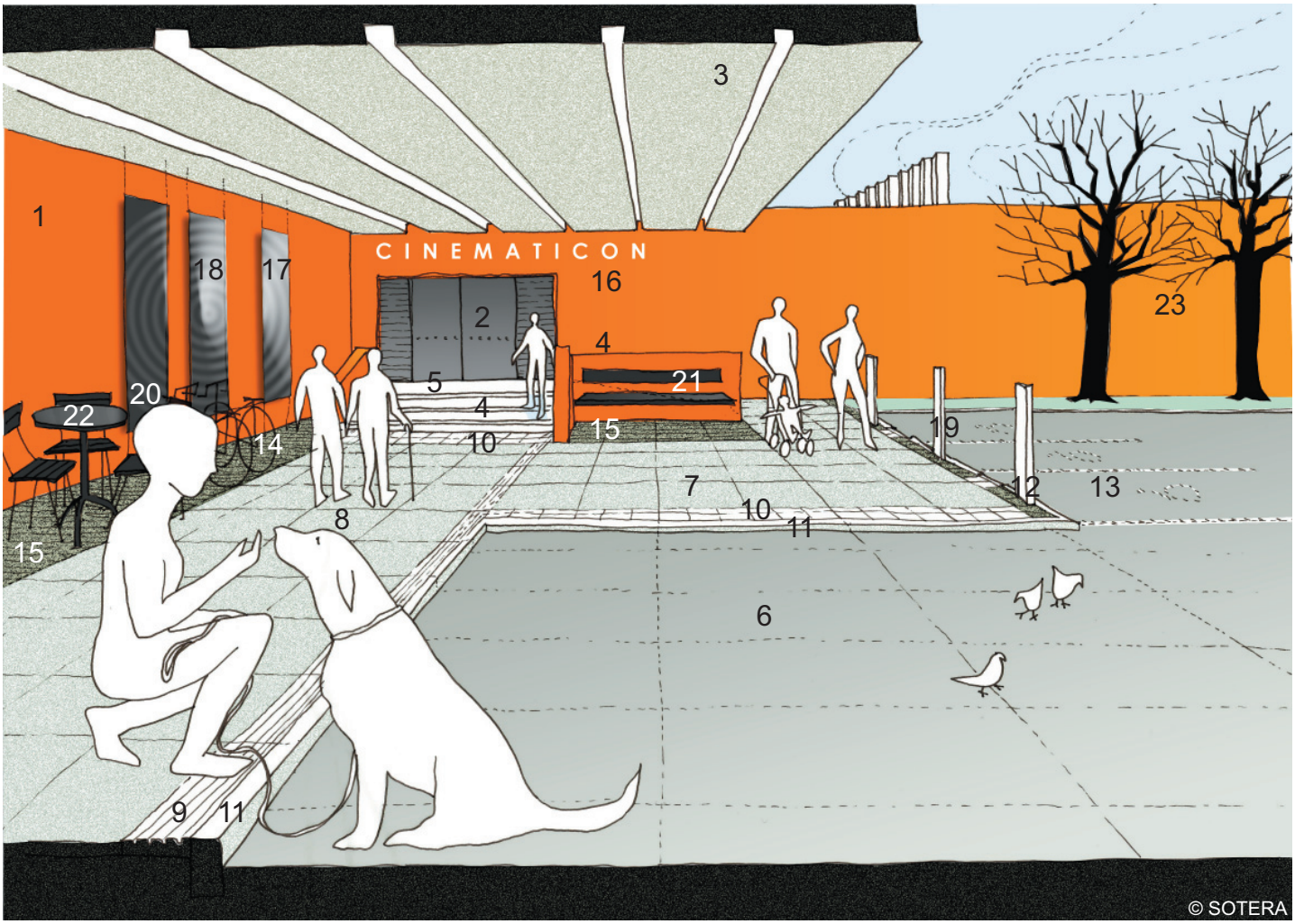

Julkiset rakennukset ovat esteettömästi saavutettavissa jalan, polkupyörällä, henkilöautolla ja useinmiten julkisilla liikennevälineillä. Yhtenäinen selkeä kulkureitti jatkuu tieltä, kadulta, pysäkiltä ja autopaikoilta tontin tai piha-alueen poikki sisäänkäynnille.

Mikäli rakennuskokonaisuus on suuri, käytetään opastamisessa apuna opastustaulua ja eri kohteisiin ohjaavia opasteita ja viittoja. Asema- ja terminaalirakennuksissa käytetään lisäksi valo-opasteita, näyttötauluja ja kuulutuksia. Selkeät värit, äänen laatu ja akustiikka ovat tärkeitä. Sisäänkäynnille voidaan ohjata lisäksi äänen avulla.

Julkinen rakennus on tunnistettavissa hahmonsa perusteella. Sisäänkäynti, joka on valaistu pimeänä aikana erottuu rakennusmassasta. Rakennuksen osoite, katunumero ja ovitunniste erottuvat kulkuväylälle.

Sisäänkäynneille voidaan ohjata kulkuväylältä tai saattopaikalta esim. kulkupinnan ohjaavien (väri- ja materiaalikontrasti-) merkintöjen, katoksen ja valaistuksen avulla. Sisäänkäynnillä vältetään turhia tasoeroja. Tasonvaihdoissa käytetään sekä porrasta että luiskaa ja yli metrin tasoerot hoidetaan hissin ja liukuportaiden avulla. Jalkasäleikön tai ritiläkynnyksen raot ovat alle 5 mm:n levyisiä.

Kalusteet, varusteet, istutusastiat ja polkupyörien pysäköintialueet ovat kulkuväylän ulkopuolella, tarvittaessa pintamateriaaliltaan ja väriltään eroavalla kaluste- tai kontrastimateriaalialueella.

Sisäänkäyntiovi julkisivun ulkopinnassa, sisäänvedettynä ja hississä, erottuu ympäröivästä seinäpinnasta väri- ja tummuuseron, sekä pimeänä aikana valaistuksen avulla.

Oven tunnusteltava nimikyltti, ovikello tai oven avauspainike sekä vedin tai painike sijoitetaan pyörätuolinkäyttäjän ulottuville, 900 - 1 200 mm:n korkeudelle maasta. Vastaavastii lippu-, pysäköinti-, ruoka- ja juoma-automaattien käyttöalue, painonapit ja raha-aukko on samalla korkeudella.

Sekä metro- että rautatieasemilla laiturin reuna merkitään havainnolliseti, tuntuvalla ja näkyvällä väri- ja materiaalieroalueella erityisesti näkövammaisten raiteille putoamisen estämiseksi.

 © HKR & SOTERA

HUOM!
Hyvä sisäänkäynti toteutetaan ilman tasoeroa. Yli yhden metrin suuruiset tasoerot hoidetaan tasonvaihtolaitteilla, hissillä ja liukuportailla.

RAKENNUKSET

Liike-, toimisto-, terveydenhoito-, palvelu-, liikenne-, koulu- ja päivähoito sekä kulttuurirakennukset

1 rakennus on tunnistettavissa hahmonsa perusteella
2 sisäänkäynti ja ovet erottuvat helposti, ovien avautumistila on kulkuväylän ulkopuolella; sivuille liukuvat automaattiovet ovat suositeltavia

ks. 1.0 Kadut
4.0 Liikuntapaikat

RAKENTEET

3 katos sisäänkäyntikatos jäsentää ulkotilaa, ohjaa ja suojaa jalankulkijoita, hyvä valaistus, mahdolliset maahan tulevat rakenteet kulkuväylän ulkopuolella
4 portaat ja luiska sisäänkäynnille sekä loivat portaat että loiva luiska, mikäli käyntiä ei voida järjestää ilman tasoeroa. Askelmien yläetureunassa väri- ja materiaaliero- sekä liukuestemerkinnät, portaissa ja luiskassa käsijohteet. Varoitusalueet ennen porrassyöksyä ja luiskaa.
5 tasanne väljä sisäänkäyntitasanne, tilaa ovien avaamiselle / avautumiselle ja pyörätuolin kääntymiselle (pyörähdysalueen halkaisija min. 1500mm)

ks. 3.2 Julkisen liikenteen laiturialue
3.3 Loivat portaat ja 3.4 Loiva luiska
4.1 Liikuntapaikka-alue

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

KULKUVÄYLÄT JA ALUEET

6 saattopaikka ajoradan päätteenä, sisäänkäynnin välittömässä läheisyydessä
7 odotusalue saattoliikenteen odotuspaikalla varoitus- ja ohjausmerkinnät helpottamassa kulkua saattopaikan ja sisäänkäynnin välillä
8 kulkuväylä jalankulkuväylällä varoittavat ja ohjaavat merkinnät, luistamaton tasainen pintamateriaali, vesikourujen ja viemärien kannet eivät hammasta
9 ohjausraita sisäänkäynnille ohjaava, näkyvä ja tuntuva materiaaliraita, esim. uralaatta kulkusuunnassa, leveys 300 mm
10 varoitusalue varoittava, muutoskohdan osoittava, näkyvä ja tuntuva kontrastimateriaalialue, esim. kupolinystypintalaattavyöhyke kulkuväylän poikki, syvyys 600 mm
11 reunakivi tasoero (min. 30 -40 mm), väri- ja materiaaliero erottavat jalkakäytävän ajoradasta
12 erottelualue valaisinpollarit ja liikennemerkit sijoitetaan kulkuväylän ulkopuolelle erottelualueelle
13 inva-ap:t inva-autopaikat sijaitsevat sisäänkäynnin yhteydessä, merkitään paikan (3 600 mm x 5 000 mm) pintaan ja opastein, kallistettu reunakiven luiskaus autopaikalta jalankulkualueelle
14 pp-paikat polkupyöräpaikat kulkuväylän ulkopuolella kontrastimateriaalialueella, riittävän etäällä sisäänkäyntiovista
15 kalustealue odotuspenkki ja ulkokahvilan kalusteet kulkuväylän ulkopuolella kontrastimateriaalialueella

ks. 1.0 Kadut
2.0 Viheralueet
3.2 Julkisen liikenteen laiturialue
4.0 Liikuntapaikat
4.1 Liikuntapaikka-alue

KALUSTEET, VARUSTEET JA KASVILLISUUS

16 tunniste rakennuksen nimi ja / tai ovitunniste erottuvat kulkuväylälle ja ajotielle
17 opasteet kulkuväylän ulkopuolella erottelualueella
18 mainokset mainoslaitteet ja ilmoituspinnat kulkuväylän ulkopuolella erottelualueella
19 pollarit ja merkit valaisinpollarit ja inva-autopaikkamerkit sekä muut liikennemerkit erottelualueella
20 lukitustolpat polkupyörien lukitustolpat kulkuväylän ulkopuolella, polkupyörien säilytykseen merkityllä kontrastimateriaalialueella
21 penkki odotuspenkki ja roska-astia kalustealueella, tuulen- ja sateensuojassa
22 kalusteet ulkokahvilan kalusteet, pöydät ja istuimet, kulkuväylän ulkopuolella kalustealueella
23 kasvillisuus puut ja pensaat kulkuväylän ja ajoradan sekä vapaan näkemäalueen ulkopuolella

ks. 1.0 Kadut,
2.0 Viheralueet
3.2 Julkisen liikenteen laiturialue
4.0 Liikuntapaikat

3.2 JULKISEN LIIKENTEEN LAITURIALUE

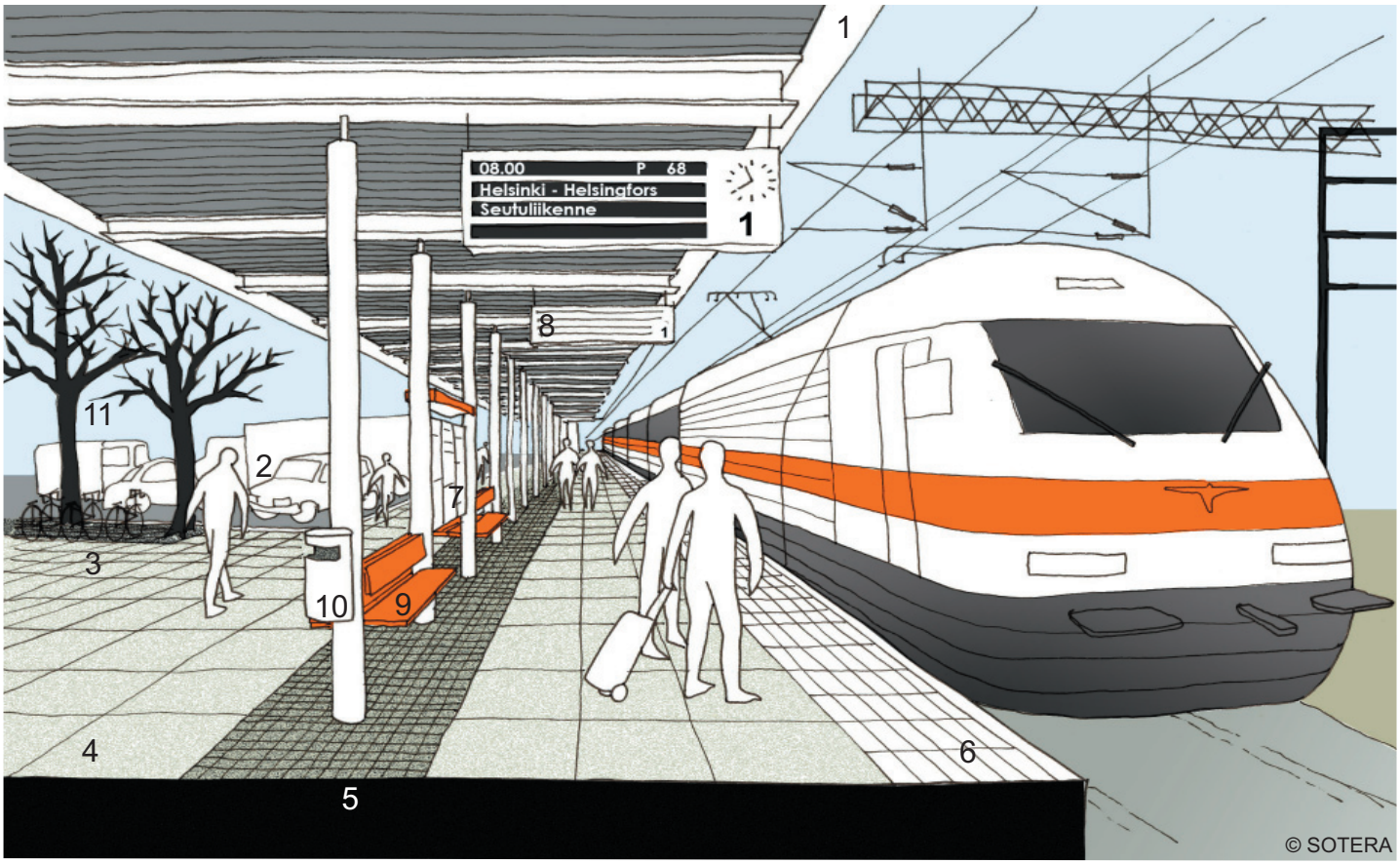

LIIKENNERAKENNUKSET JA TERMINAALIT

rautatieasemat, metroasemat, linja-auto- ja bussiasemat, lentoasemat, laivaliikenteen terminaalit ja laivalaiturit

RAKENTEET, KULKUVÄYLÄT JA ALUEET

	tasoerot	laiturialueen tasonvaihdot; hissit, portaat, luiskat ja liukuportaat, kulkuväylän ulkopuolella
1	katos	odotuskatos, hyvin valaistu, kantavat rakenteet maan pinnalla näkyvällä, tuntuvalla väri- ja materiaalierovyöhykkeellä
	seinäke	suojaseinäke, selkeästi havaittavissa, alareunan tunniste enintään 100 mm korkeudella maasta
2	saattopaikka, reunakivi ja varoitusalue jalankulkualueen reunassa	
	autopaikat	jäsennettynä alueena
	inva-ap:t	inva-autopaikat laiturialueen välittömässä läheisyydessä
3	pp-paikat	polkupyöräpaikat näkyvällä ja tuntuvalla väri ja materiaalierovyöhykkeellä
4	kulkuväylä	jalankulkualue, ohjaavat ja varoittavat merkinnät
	huolto	huoltoliikenneväylät, välttäen turhaa risteämistä jalankulun kanssa
5	odotusalue	laiturilla lepopenkkeineen näkyvällä ja tuntuvalla väri- ja materiaalierovyöhykkeellä
6	reuna	laiturin reuna-alue, näkyvä ja tuntuva materiaali- ja värieroalue ennen reunaa, kallistus poispäin reunasta

ks. 1.1 Katu, tori ja aukio
3.1 Rakennuksen sisäänkäyntialue

KALUSTEET, VARUSTEET JA KASVILLISUUS

7	opasteet	opastustaulut ja aikataulut, selkeitä ja hyvin valaistuja, näkyvällä ja tuntuvalla väri- ja materiaalierovyöhykkeellä, opastus asemalle ja kulkuväylille jatkuvaa
8	näytöt	näyttötaulut ja monitorit, selkeitä, riittävän suuri kirjasinkoko
	viitat	raideopasteet, riittävän suuri kirjasinkoko
	ääniohjaus	kaiuttimet, kuulutukset ja ääniopastus selkeitä
	automaatit	lippu-, ruoka- ja juoma-automaatit kontrastialueella
9	istuimet	penkit kalustealueella
10	roska-astiat	kontrastivyöhykkeellä
	mainokset	mainoslaitteet ja ilmoituspinnat kontrastialueella
11	kasvillisuus	kulkuväylän ja näkemäalueen ulkopuolella

ks. 2.1 Kevyenliikenteen väylä
2.2 Levähdyspenkki ja valaistu puistometsäpolku
2.3 Opastustaulu ja luontopolku virkistysalueella

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

 © HKR & SOTERA

3.3 LOIVAT PORTAAT

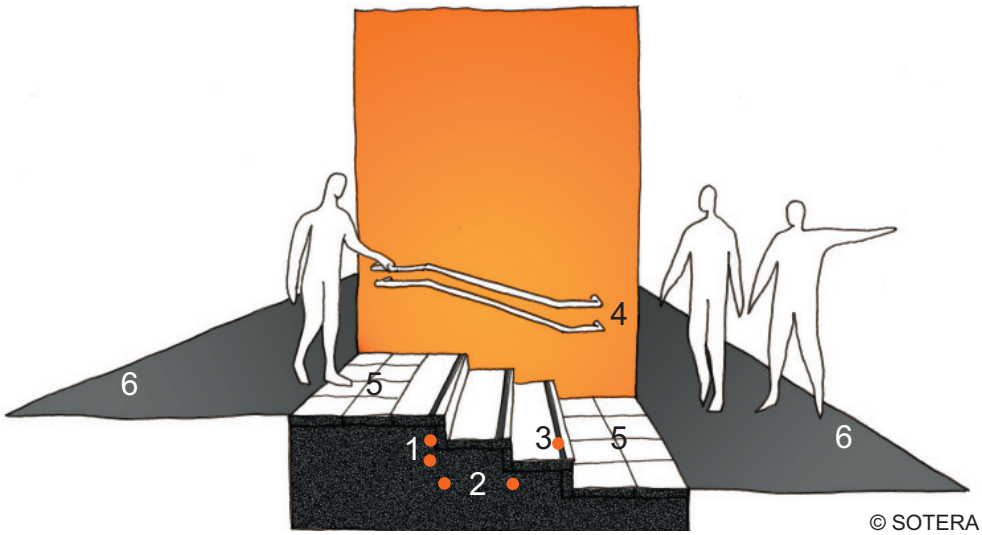

PORRASSYÖKSY, kolme nousua ja kaksi etenemää.
alla olevassa luiskassa sama nousu

Porras sijoitetaan kulkuväylän ulkopuolelle ja merkitään kulkupinnan varoittavalla väri- ja materiaalierolla, sekä valaistaan hyvin. Askelman yläpinnan etureunat varustetaan havaitsemista helpottavalla väri- ja materiaalieroraidalla. Portaan yhteydessä on loiva luiska. Yli 1 000 mm tasoeroissa käytetään tasonvaihtolaitetta hissiä tai liukuportaita.

1	nousu	esteetön nousu enintään 120 mm
2	etenemä	420 mm - 400 mm
3	askelma	yläpinnan etureunassa varoittava kontrasti- ja liukuesteraita
4	käsijohde	700 mm ja 900 mm korkeudella, syöksyn molemmin puolin, 300 mm ohi portaan alku- ja loppupisteen
5	varoitusalue	kupolinystypintainen kontrastivärinen laatta, syvyys vähintään 600 mm
6	kulkuväylä	

3.4 LOIVA LUISKA

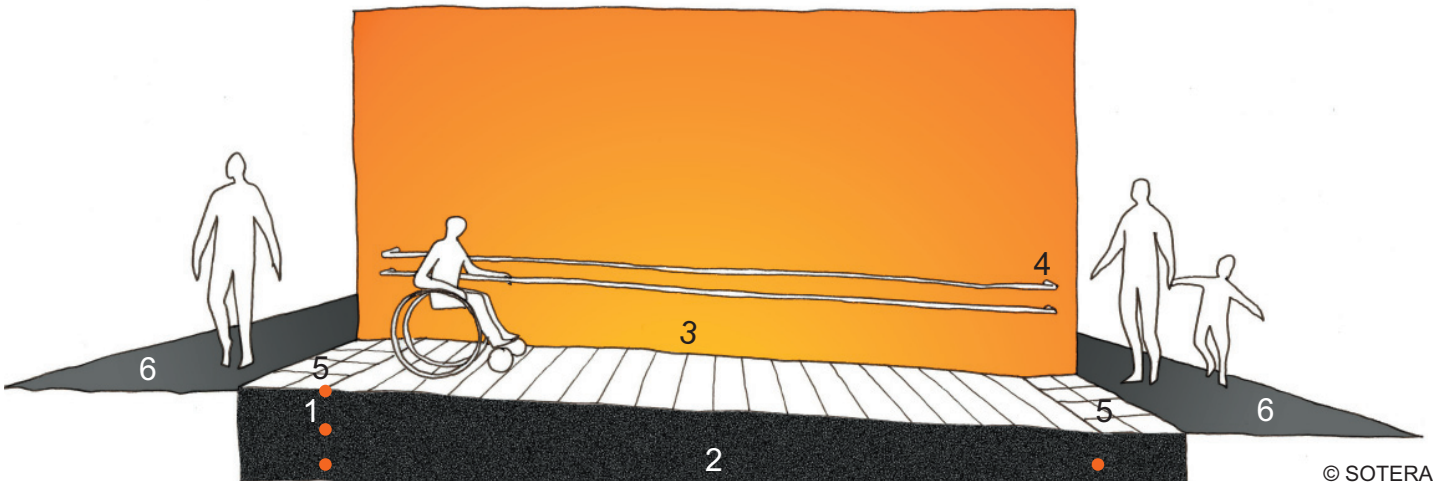

LUISKA nousee samalle tasolle kuin yllä oleva porras.

Luiska sijoitetaan kulkuväylän ulkopuolelle ja merkitään kulkupinnan varoittavalla väri- ja materiaalierolla, sekä valaistaan hyvin. Luiskan yhteydessä on loiva porras. Yli 1 000 mm tasoeroissa käytetään tasonvaihtolaitetta, hissiä.

1	nousu tässä	300 mm - 360 mm
2	pituus	kalteva osuus 6 000 mm
3	kaltevuus	1:12,5 eli 8% + lepotasot 6 000 mm välein tai 1:20 eli 5%
4	käsijohde	700 mm ja 900 mm korkeudella, luiskan molemmin puolin, 300 mm ohi luiskan alku- ja loppupisteen
5	varoitusalue	kupolinystypintainen kontrastivärinen laatta, syvyys vähintään 600 mm
6	kulkuväylä	

4. LIIKUNTAPAIKAT
4.1 LIIKUNTAPAIKKA - ALUE

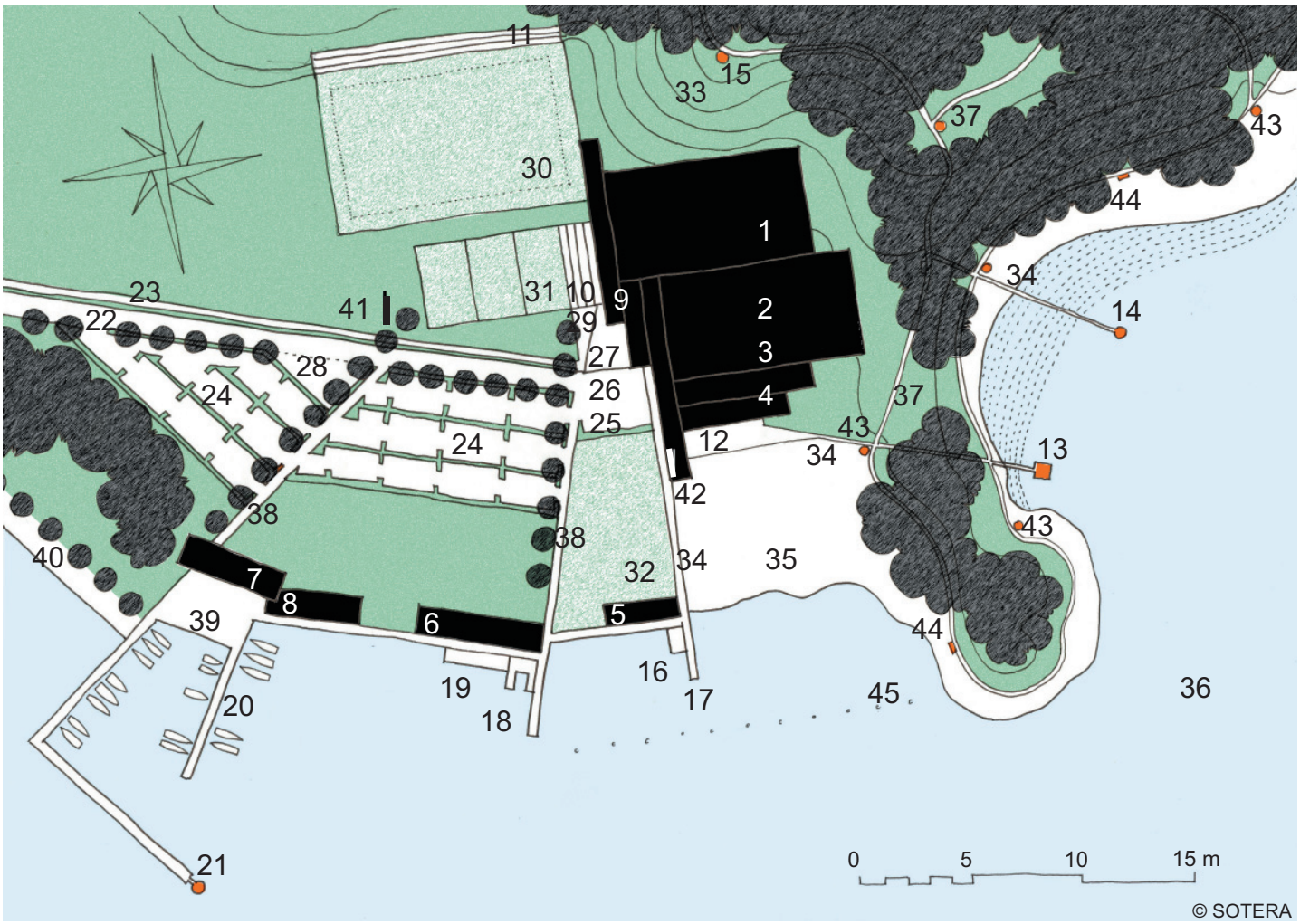

Liikuntapaikat voivat olla sijaintinsa perusteella eri tavoin suuntautuneita suuria liikuntakeskuksia; esim. veneilykeskuksia, golfkenttiä, talviurheilukeskuksia tai ympärivuotista monipuolista toimintaa tarjoavia ulkoilu- ja urheilupaikkoja, virkistyskylpylöitä ja ratsastustalleja, jne. Suurissa keskuksissa on tarjolla myös erityyppisiä majoituspalveluita.

Liikuntapaikalle tullaan sekä ulkoilijana ja urheilijana liikkumaan että katsojana seuraamaan tapahtumia ja kilpailuja.

Liikuntapaikka-alue on yleensä saavutettavissa autolla ja julkisilla liikennevälineillä tietä tai katua pitkin ja jalan tai polkupyörällä, omiksi väylikseen erotettua kevyenliikenteen väylää pitkin. Saaristossa sijaitsevat kohteet ovat venematkan ja mahdollisten vesibussi- ja yhteysvenevuorojen päässä.

Julkisen liikenteen / bussipysäkki ja autopaikat sijatsevat sisääntuloalueen läheisyydessä. Pääsisääntuloalueella ovat saattopaikka, inva-autopaikat ja polkupyörille osoitettu säilytysalue.

Alueen opastustaulu kertoo kokonaisuudesta ja ohjaa kulkua eri kohteisiin, sekä ulko- että sisätiloihin, yhdessä kohdeopasteiden ja viittojen sekä sisäänkäyntiopasteiden kanssa. Opastus jatkuu katkeamattomana myös sisätiloissa. Opastustaulua ja muita opasteita täydentävät havainnolliset koho-opasteet.
Sisääntuloalueen tai sisäänkäynnin katos ohjaa perille ja suojaa tulijoita. Katoksen alla tai siihen liittyvässä sisätilassa ovat asiakaspalvelu- tai tiedotuspiste, mahdollinen lipunmyytipaikka.

Reitit eri toimintapaikoille suunnitelllaan ja toteutetaan kuten kulkuväylät, välttäen tasoeroja. Tarvittaessa rakennetaan loivat portaat ja luiska ja yli metrin tasoeroihin hissiyhteys.

Luontopolkujen, ulkoilu- ja retkeilyreitistön opastustaulu sijaitsee reittien lähtöpisteessä katoksen alla, sateelta ja auringonpaahteelta suojassa. Eri reittityypit; patikointi-, hiihto-, maastopyörä- tai moottorikelkkareitit, ja vesireitit, sekä niiden varrella olevat lepo- ja tauko- ja näköalapaikat erottuvat kartalta omalla merkinnällään.

Asteittain pitenevistä reiteistä kerrotaan niiden pituudet, vaikeusaste, lepopaikkojen etäisyydet ja mielenkiintoisten kohteiden sijainti. Lisäksi mainitaan tarvittavasta varustuksesta ja hätätilanteessa avun saamisesta. Opastusta täydentävät reittien varrella, poluston risteyksissä ja eri pisteissä sekä luontokohteissa olevat viitat, taulut ja kohdeopasteet.

Yksityiskohtaista tietoa eri liikuntapaikoista ja -muodoista tarjoavat Opetusmnisteriön (OPM) liikuntapaikkasarjan julkaisut sekä Suomen Invalidien Urheiluliiton (SIU) oppaat.

 © HKR & SOTERA

RAKENNUKSET

1 halli — suuri sisäliikuntahalli, esteetön rakennus
2 salit — liikuntasalit ja sisäpelikentät, esteetön rakennus
3 pukutilat — puku-, pesu- ja wc-tilat, esteettömiä ja pyörätuolimitoitus
4 ravitsemustilat, ravintola ja kahvila, kaikille soveltuvia
5 pukukopit — uimapukukopit ja wc-tilat, esteettömiä ja pyörätuolimitoitus
6 vajat — kevytvenevajat (kanootit, soutuveneet ja purjejollat)
7 kioski — veneilykeskuskioski (retkiveneilijät)
8 pukutilat — veneilijöiden puku-, pesu- ja wc-tilat

ks. 3.1 Rakennuksen sisäänkäyntialue
3.3 Loivat portaat ja 3.4 loiva luiska
4.2 Asiakaspalvelutiski, jossa madallettu tiskinosa

RAKENTEET

9 katos — katokset ja esteettömät sisäänkäynnit, hyvä valaistus
10 katsomo — pyörätuolipaikat, valaistus
11 katsomo — maavallikatsomo, pyörätuolipaikat, valaistus
12 terassi — kaikille soveltuva, pyörätuoliyhteys ja -paikat
13 laituri — kalastuslaituri, pyörätuoliyhteys
14 lintutorni — luonnontarkkailu- ja lintutorni, pyörätuolitasanne
15 näkötorni — näköalapaikka tai -torni, pyörätuolitasanne
16 uimalaituri — ponttonilaituri uimareille, veteenmenoportaat, pyörätuoliyhteys, käsijohteet ja penkki
17 uimaluiska — veteenmenoluiska, pyörätuoliyhteys ja käsijohteet
18 venelaituri — pyörätuoliyhteys ja käsijohteet
19 ponttoni — kevytveneponttoni
20 venelaiturit — laiturin reunassa varoittava vyöhyke, valaistus
21 aallonmurtaja ja loisto, valaistus

ks. 2.4 Puupintainen polku, luontopolun opaste ja levähdyspaikka
3.1 Rakennuksen sisäänkäyntialue
3.3 Loivat portaat ja 3.4 loiva luiska
4.2 Asiakaspalvelutiski
4.3 Katsomo
4.4 Uima- ja venelaituri sekä puupintainen yhdyssilta
4.5 Luiskayhteys veteen puupintaiselta polulta

KULKUVÄYLÄT JA ALUEET

22 ajotie — jalankulun ylityspaikoissa suojatiet, valaistus
23 kevyenliikenteen väylä, jalankulku- ja polkupyörätie erotettu toisistaan, valaistus
24 autopaikat — jäsenneltyinä alueina, valaistus
25 inva-ap:t — inva-autopaikat sisäänkäynnillä, valaistus
26 saattopaikka, saattoliikenteen pysähdyspaikka, reunakivi ja varoitusmateriaalialue
27 etuaukio — hyvin valaistu
28 bussipaikat
29 pp-paikat — polkupyöräpaikat omalla alueellaan kontrastimateriaalialueella, kiinnitystolpat
30 kenttä — suuri pelikenttä, talvella luistinrata, valaistus
31 kentät — pienet pelikentät, talvella jääkiekkokaukalo, valaistus
32 kentät — rantapelikentät; esim. rantalentopallo
33 mäki — rinteessä talvella pulkkamäki
34 puupolku — puupintainen polku rannalle ja laiturille, käsijohteet
35 hiekkaranta leikki-, lepo- ja auringonottoalue
36 meri, järvi tai muu vesistö
37 polku — asteittain pitenevä kaikille soveltuva luontopolku, opasteeet ja lepopaikat, lumisena aikana hiihtoreitti
38 huoltoajotie — jalankulun risteämiset merkitty
39 laiturialue — reuna-alueella varoittava vyöhyke
40 ‘board walk’ — levähdyspenkkeineen, jäsentely kontrastimateriaalien avulla, valaistus

ks. 1.1 Katu, tori ja aukio
1.2 Suojatien kallistettu reunakivi
1.3 Suojatie ja kulkua ohjaava kaide
2.0 Viheralueet
2.1 Kevyenliikenteen väylä
2.3 Opastustaulu ja luontopolku virkistysalueella
2.4 Puupintainen polku, luontopolun opaste ja levähdyspaikka
3.1 Rakennuksen sisäänkäyntialue
3.2 Julkisen liikenteen laiturialue
3.3 Loivat portaat ja 3.4 loiva luiska

KALUSTEET JA VARUSTEET

41 opaste — alueen valaistu opastustaulu, kontrastimateriaalialueella, rakennuksen sisäänkäynneillä ja eri alueiden, kuten kenttien ja katsomoiden lähestymissuunnassa opasteet ja koho-opasteet sekä hyvä valaistus
42 opaste — luontopolun opastustaulu ja lähtöpiste, polun varrella reitti- ja etäisyys-, kohde- ja luonto-opasteet
43 lepopaikka — pöytä-penkkiyhdistelmä
44 lepopenkki — levähdyspaikka ja penkki
45 poijut — uima-alueen rajapoijut

ks. 2.2 Levähdyspenkki ja valaistu puistometsäpolku
2.3 Opastustaulu ja luontopolku virkistysalueella
2.4 Puupintainen polku, luontopolun opaste ja levähdyspaikka

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

4.2 ASIAKASPALVELUTISKI, JOSSA MADALLETTU TISKINOSA

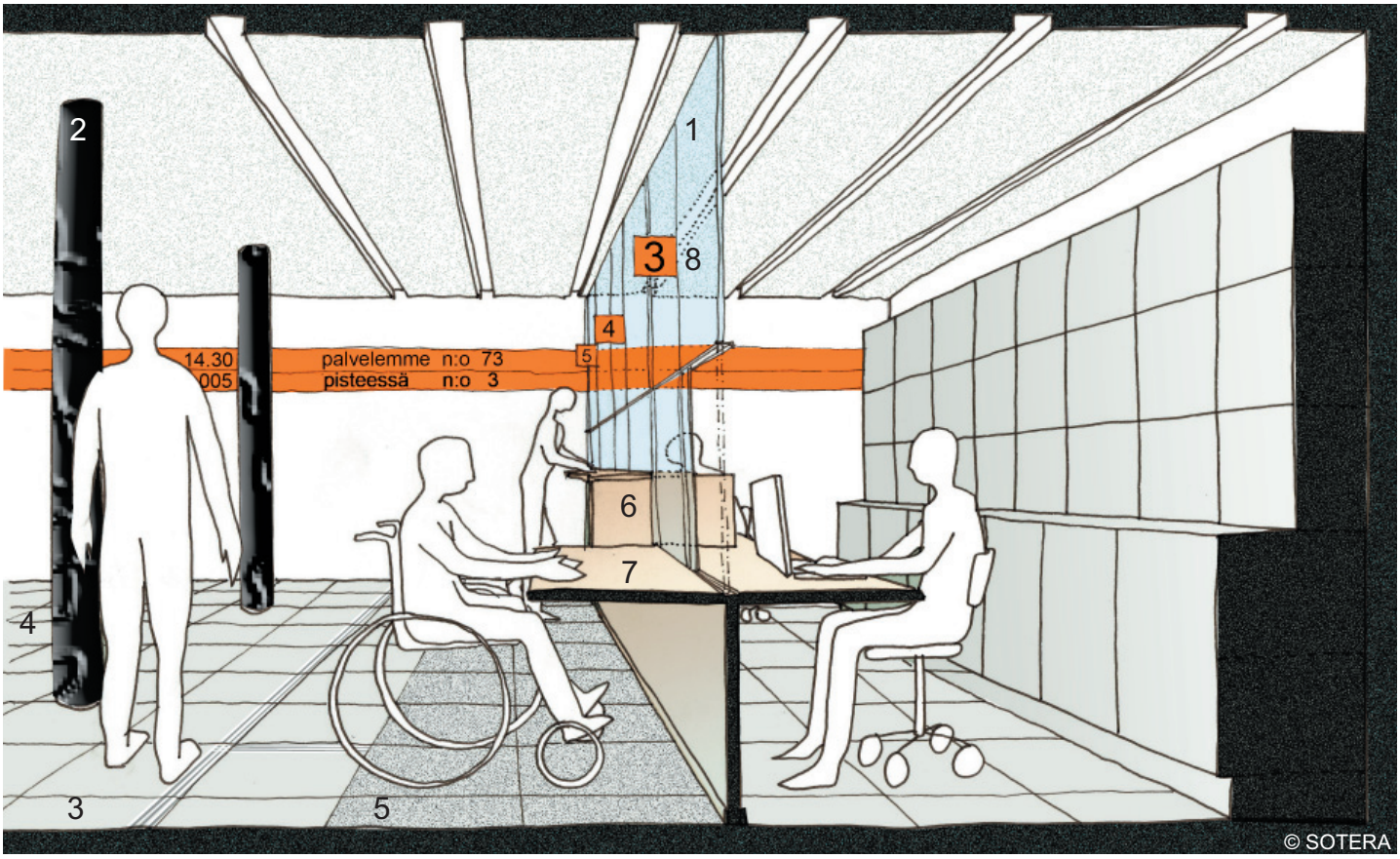

RAKENNUKSET

julkiset liikunta-, liikenne-, terminaali-, palvelu- ja kulttuurirakennukset

RAKENTEET, KULKUVÄYLÄT JA ALUEET

1 lasiseinä — palvelutiskillä avattava lasiseinä, esim. liukulasi, palvelupisteissä hyvä äänen kulku seinän eri puolille

2 pilarit — rakennuksen tai katoksen kantavat rakenteet kulkuväylän ulkopuolella

pinnat — vaakapinta (kulkuväylä tai lattia) erottuu pystypinnoista (seinistä) näkyvän värieron avulla
puheen ja kuulutusten ymmärtämiselle sopiva akustiikka esim. kattopinnan vaimennuksen avulla

3 kulkuväylä — palvelutiskille, kulkua ohjaava näkyvä ja tuntuva väri- ja materiaalieroraita

4 odotusalue — jalankulkualueen ulkopuolella

5 palvelupiste — palvelupistealue, jalankulkualueen ulkopuolella

ks. 1.1 Katu, tori ja aukio
3.1 Rakennuksen sisäänkäyntialue
3.2 Julkisen liikenteen laiturialue
4.3 Katsomo

KALUSTEET, VARUSTEET JA KASVILLISUUS

6 palvelutiski — korkeus 1100 mm, palvelupisteen leveys vähintään 900 mm / henkilö

7 madallettu palvelutiskin osa; korkeus 750 mm - 800 mm, jalkatilan pyörätuolimitoitus, syvyys vähintään 600 mm, soveltuu myös käsinojalliselle tuolille, hyvä ja häikäisemätön valaistus

jonotuskaide — tarvittaessa, riittävä liikkumis- ja kääntymistila pyörätuolille

vuoronumeroautomaatti; helppokäyttöinen, pyörätuolin käyttäjän ulottuvilla

8 vuoronumerotaulu; helposti luettavalla korkeudella, selkeä, lukuetäisyyteen nähden riittävä kirjasinkoko sekä numeron ja taustan väriero

vuoronumeroäänimerkki ja mahdollinen kuulutus

induktiosilmukka; vakiovarusteena julkisissa palvelupisteissä, merkitään T-symbolilla

istutukset ja huonekasvit; vältetään allergisoivia ja myrkyllisiä kasveja yleisöpalvelutiloissa

ks. 2.0 Viheralueet
2.2 Levähdyspenkki ja valaistu puistometsäpolku
2.3 Opastustaulu ja luontopolku virkistysalueella

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto oy

 © HKR & SOTERA

4.3 KATSOMO, JOSSA PYÖRÄTUOLI- JA TUOLIPAIKKOJA

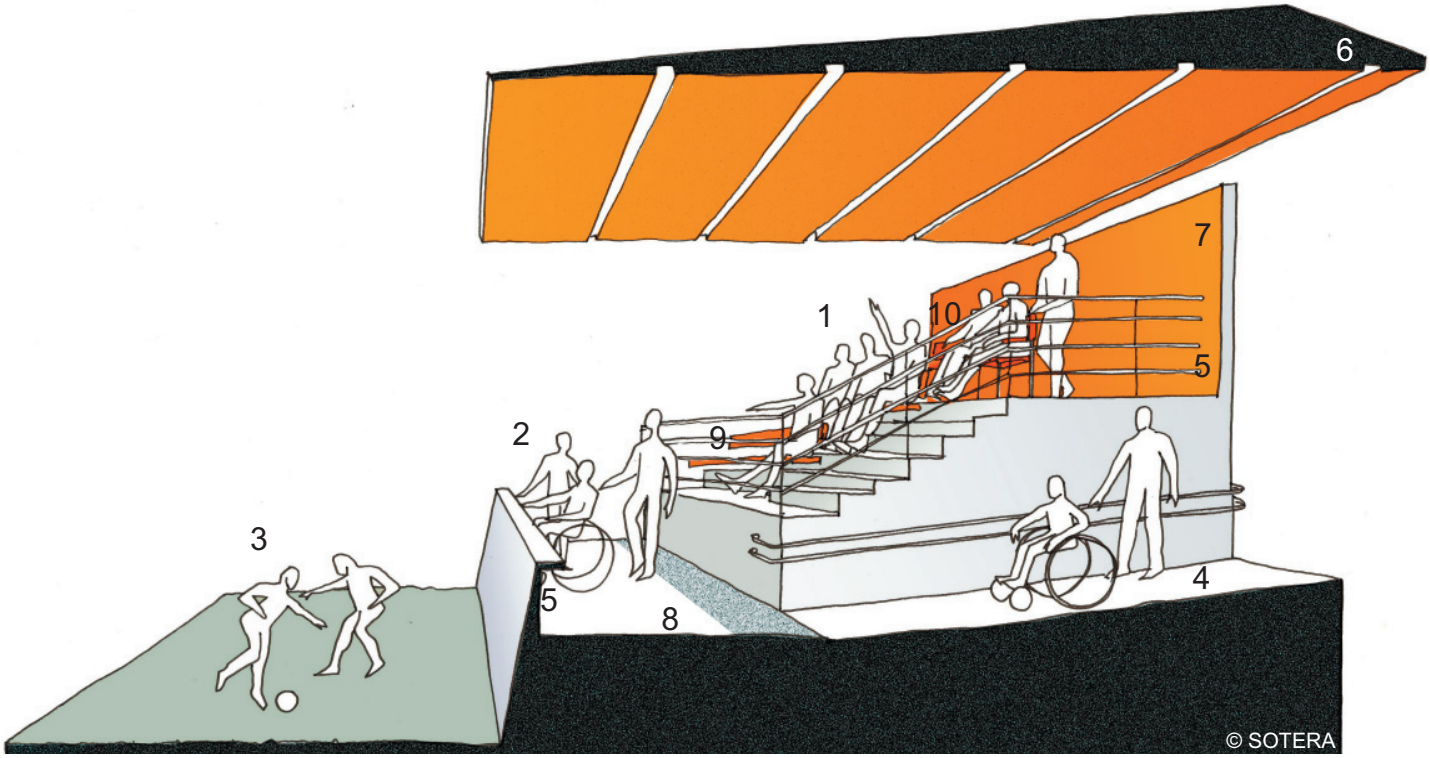

RAKENNUKSET

urheilu-, liikunta- ja kulttuuritapahtumapaikat

RAKENTEET, KULKUVÄYLÄT JA ALUEET

1	katsomo	istuma- ja seisomapaikat
2	pt-katsomo	pyörätuolipaikat ja korkeatuolipaikat, tilaa pyörätuolinkäyttäjille ja avustajille
3	kenttä	urheilu- tai pelikenttä tai näyttämöalue
4	tasoerot	kulkuportaat ja luiskat, sekä hissit ja liukuportaat; kulkuväylän ulkopuolella, varoittavat, näkyvät, tuntuvat väri- ja materiaalieroalueet
5	kaiteet	käsijohteet ja kaiteet sekä alapiena tai reunaeste, näkyvyys säilyy jyrkässä katsomossa, kun kaiteella on korkeuden sijaan syvyyttä tai läpinäkyvyyttä
6	katos	katsomon katos, häikäisemätön valaistus
7	seinät	seinäpinnat ja seinäkkeet
8	kulkuväylät	vapaat kulkuväylät ja poistumistiet, riittävä valaistus
	aulatilat	estettömät, väljät ja valoisat sisäänkäynti-, odotus- ja taukoalueet

ks. 3.1 Rakennuksen sisäänkäyntialue
3.2 Julkisen liikenteen laiturialue
3.3 Loivat portaat, 3.4 Loiva luiska
4.2 Asiakaspalvelutiski

KALUSTEET, VARUSTEET JA KASVILLISUUS

9	penkki	katsomoistuimet tai penkit
10	irtotuolit	käsinojalliset tukevat tuolit esim. jäykkänivelisille
	valaistus	valonheittimien häikäisy katsomossa estetty
	kaiuttimet	selkeä äänentoisto
	näyttötaulut	ja monitorit, selkeitä, riittävä kirjasinkoko
	opasteet	katsomon ja kentän opasteet
	kentän varusteet; maalit, telineet, verkot, liput kulkuväylien ulkopuolella	
	jalkapallonurmi	

ks. 2.0 Viheralueet
2.2 Levähdyspenkki ja valaistu puistometsäpolku
2.3 Opastustaulu ja luontopolku virkistysalueella
3.1 Rakennuksen sisäänkäyntialue
3.2 Julkisen liikenteen laiturialue
4.2 Asiakaspalvelutiski

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

4.4 UIMA- JA VENELAITURI SEKÄ PUUPINTAINEN YHDYSSILTA

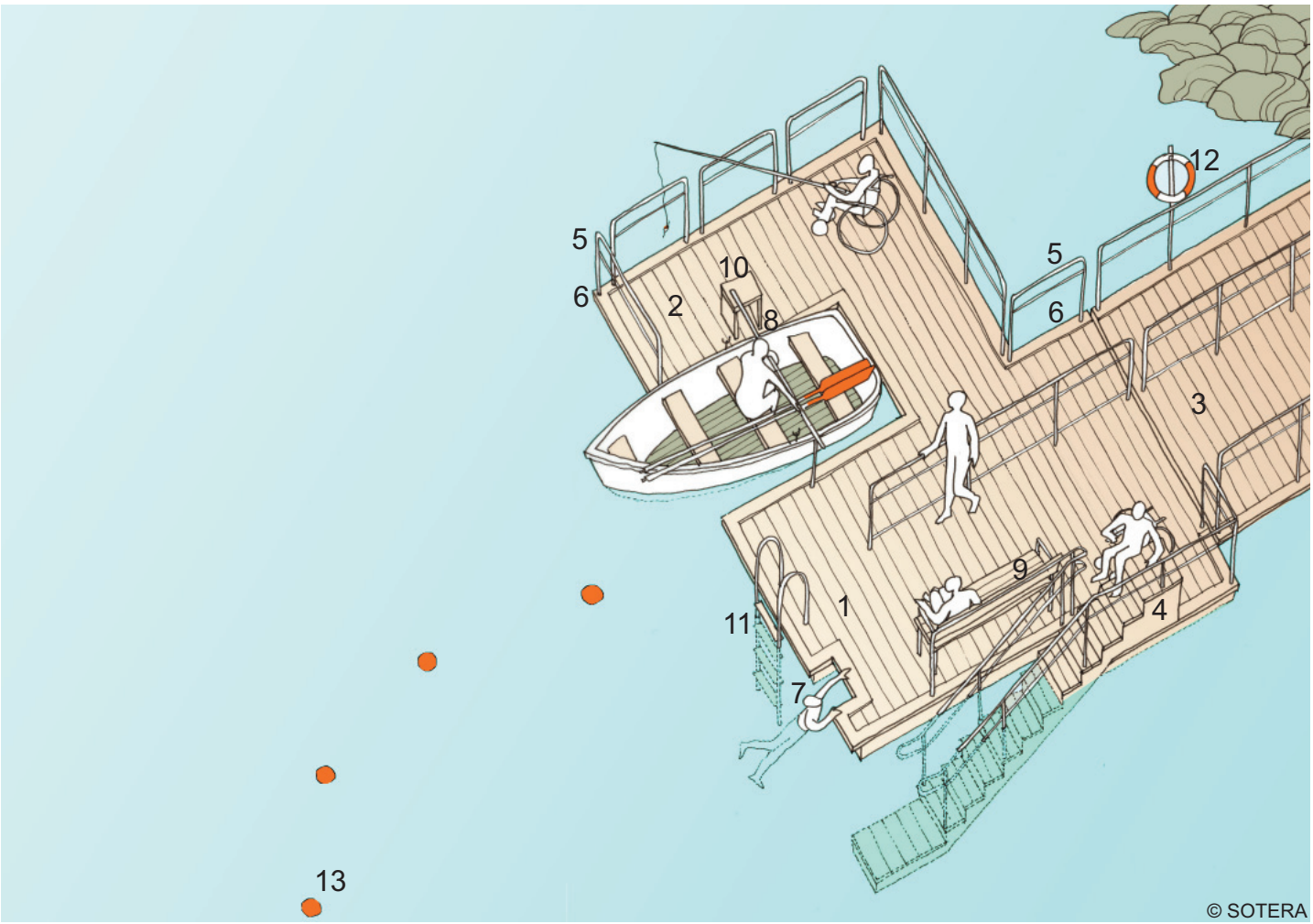

KULKUVÄYLÄT, ALUEET JA RAKENTEET
KALUSTEET, VARUSTEET JA KASVILLISUUS

1 uimalaituri — ponttonilaituri, joka seuraa vedenpinnan korkeusvaihtelua, tilaa pyörätuolin liikkumiselle ja uinnin aikaiselle säilytykselle, raot kulkuväylän poikkisuuntaan, leveys enintään 5 mm, pinnasta ei irtoa tikkuja

2 vene- ja kalastuslaituri; ponttonilaituri, jossa on veneen mentävä syvennys, väljää tilaa pyörätuolin kääntymistä, veneilyn aikaista säilytystä ja kalastajia varten, reunaeste kiertää syvennyksen ympäri

3 yhdyssilta — loivana luiskana toimiva yhdyssilta rannan tiivispintaiselta polulta laiturille, riittävän pitkä, jotta säilyy loivana myös matalan (-500 mm) ja korkean (+ 500 mm) veden aikana

4 portaat — loivat veteenmeno- / vedestänousuportaat, jotka alkavat n. 500 mm laiturin pinnan yläpuolelta, ulottuvat uimasyvyiseen veteen, kaide ulottuu vedenalaiselle tasanteelle

5 käsijohteet — 900 mm ja 700 mm korkeudella, pyörätuolikalastusalueella käsijohteessa katkoja, jotta voi valita sopivan ongintakorkeuden

kaiteet — tarvittaessa lisäämään turvallisuutta

6 reunaeste — koko laiturin ympäri, esim. laiturin pinnasta 50 mm korotettu reunalankku

7 syvennys — vedestänousupaikka käsivoimin ylös punnertautuville, reunaeste kiertää ympäri

8 tukitanko — avattava (kääntyvä tai nouseva) veneen ylittävä tukipuu veneeseennousua helpottamaan

9 penkki — istuskelu- ja pukeutumispenkki

10 istuin — tukeva istuin veneeseenmenoa helpottamaan

11 tikkaat — veteenmeno- / nousutikkaat

nostin — suosituilla veneilylaitureilla veneeseenmeno hoidetaan nostimen avulla

äänimajakka opastamassa näkövammaiset uimarit takaisin laiturille, toinen uima-alueen kääntymispisteessä

12 pelastusrengas, johon on kiinnitetty köysi

13 poijut — rajaavat uima-alueen

vesikasvit ja levät; kaislat ja pitkävartiset vedenalaiset ruohot poistetaan laiturin välittömästä läheisyydestä, vedenalaiset portaat ja tikkaat puhdistetaan levästä, jotteivät ne tule liukkaiksi

ks. 2.0 Viheralueet
2.2 Levähdyspenkki ja valaistu puistometsäpolku
2.4 Puupintainen polku, luontopolkuopaste ja levähdyspaikka
3.3 Loivat portaat, 3.4 Loiva luiska

 © HKR & SOTERA

4.5 LUISKAYHTEYS VETEEN PUUPINTAISELTA POLULTA

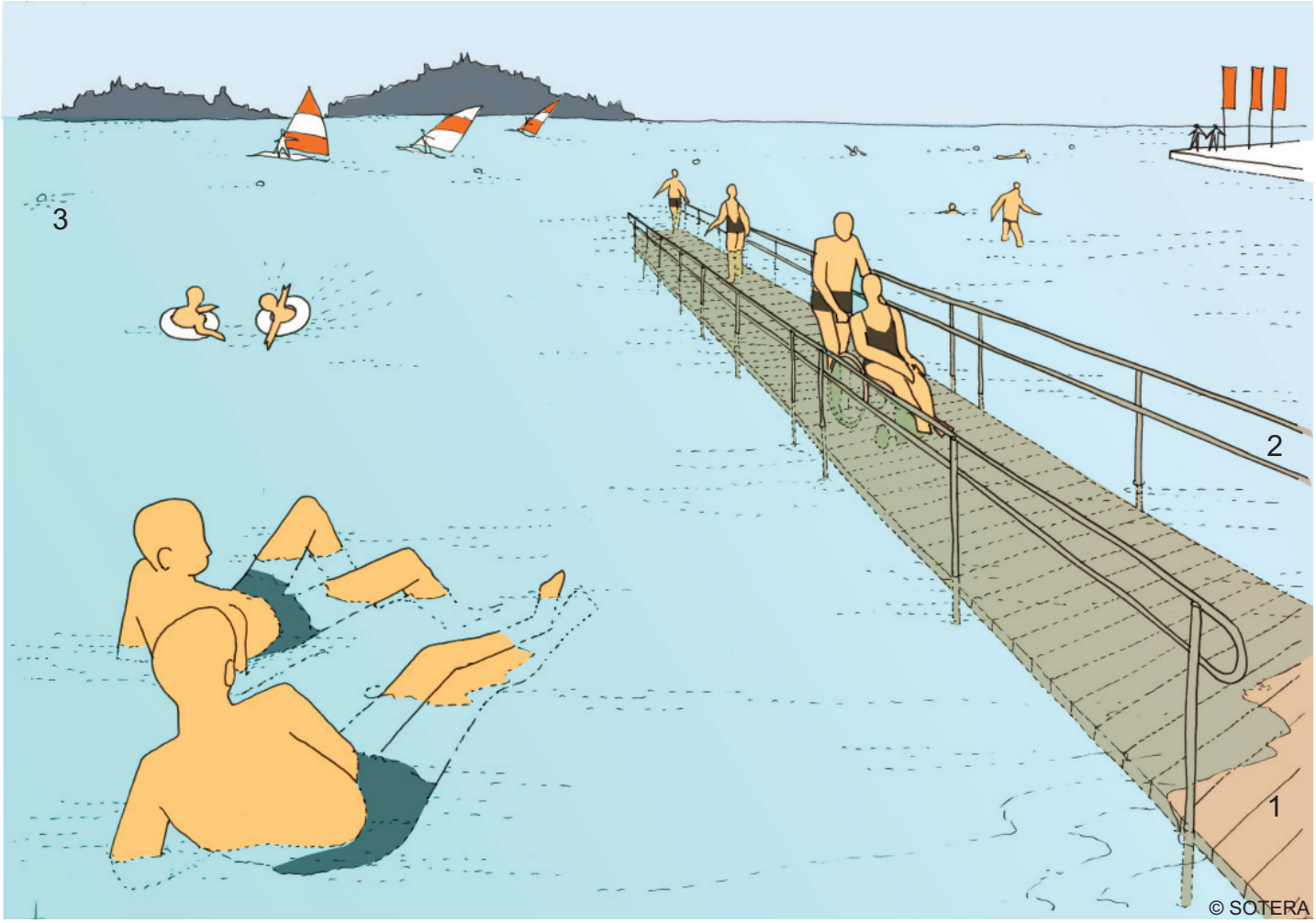

KULKUVÄYLÄT ALUEET JA RAKENTEET
KALUSTEET VARUSTEET JA KASVILLISUUS

uimaranta — meren, järven, lammen, joen tai muun vesistön rannalla

polku — tiivispintainen, tarvittaessa puupintainen polku hiekkarannan yli uimaanmenoluiskalle ja laiturille, (polku kuva-alueen ulkopuolella)

1 uimaluiska — puupintainen veteenmenoluiska, joka johtaa uimasyvyyteen saakka, vedenalaisella tasantella tilaa uinnin aikaiselle pyörätuolien säilytykselle, leveys 900 mm, jotta luiskaa pitkin pääsee omatoimisesti ylös

HUOM! — pyörätuolin kelaaminen vedenalaista luiskaa ylös on raskasta, joten on varauduttava liikkumaan avustajan kanssa

hissi tai nostin; — Vilkkailla uimarannoilla ja maauimaloissa veteenmeno hoidetaan nostimella. Tällöin pyörätuolit säilytetään uimaalueen laidalla, kuivalla, niille varatulla alueella.

luiska — puupinnan raot kulkusuunnan poikki, leveys enintään 5 mm, pinnasta ei irtoa tikkuja eikä se ole liukas, alussa ja lopussa levennys pyörätuolin kääntymistä ja uinnin aikaista säilytystä varten

2 käsijohteet — molemmin puolin 900 mm ja 700 mm korkeudella

kaiteet — tarvittaessa lisäämään turvallisuutta

reunaeste — tarvittaessa estämään pyörien luiskahtamista

penkki — lepo- ja pukeutumispenkki rannalla, kulkuväylän ulkopuolella kalustealueella (kuva-alueen ulkopuolella)

3 poijut — uima-alueen rajapoijut osoittavat uimareille varatun alueen, jolla ei veneillä

äänimajakka opastamassa näkövammaiset uimarit takaisin luiskalle

vesikasvit ja levät; kaislat ja pitkävartiset vedenalaiset ruohot poistetaan laiturin välittömästä läheisyydestä, vedenalaiset portaat ja tikkaat puhdistetaan levästä, jotteivät ne tule liukkaiksi

ks. 2.0 Viheralueet
2.2 Levähdyspenkki ja valaistu puistometsäpolku
2.4 Puupintainen polku, luontopolun opaste ja levähdyspaikka
3.2 Loivat portaat, 3.4 Loiva luiska
4.4 Uima- ja venelaituri sekä puupintainen yhdyssilta

RT- kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

Kirjallisuutta:
Vammaiset vesille. Ohjeita pienten matkustaja-alusten, huviveneiden sekä venesatamien soveltamisesta vammaiskäyttöön. Suomen Invalidien Urheiluliitto, SIU. 1993.

5. TYÖMAAT
5.1 TYÖMAAN OHITUS, JALANKULKUVÄYLÄ

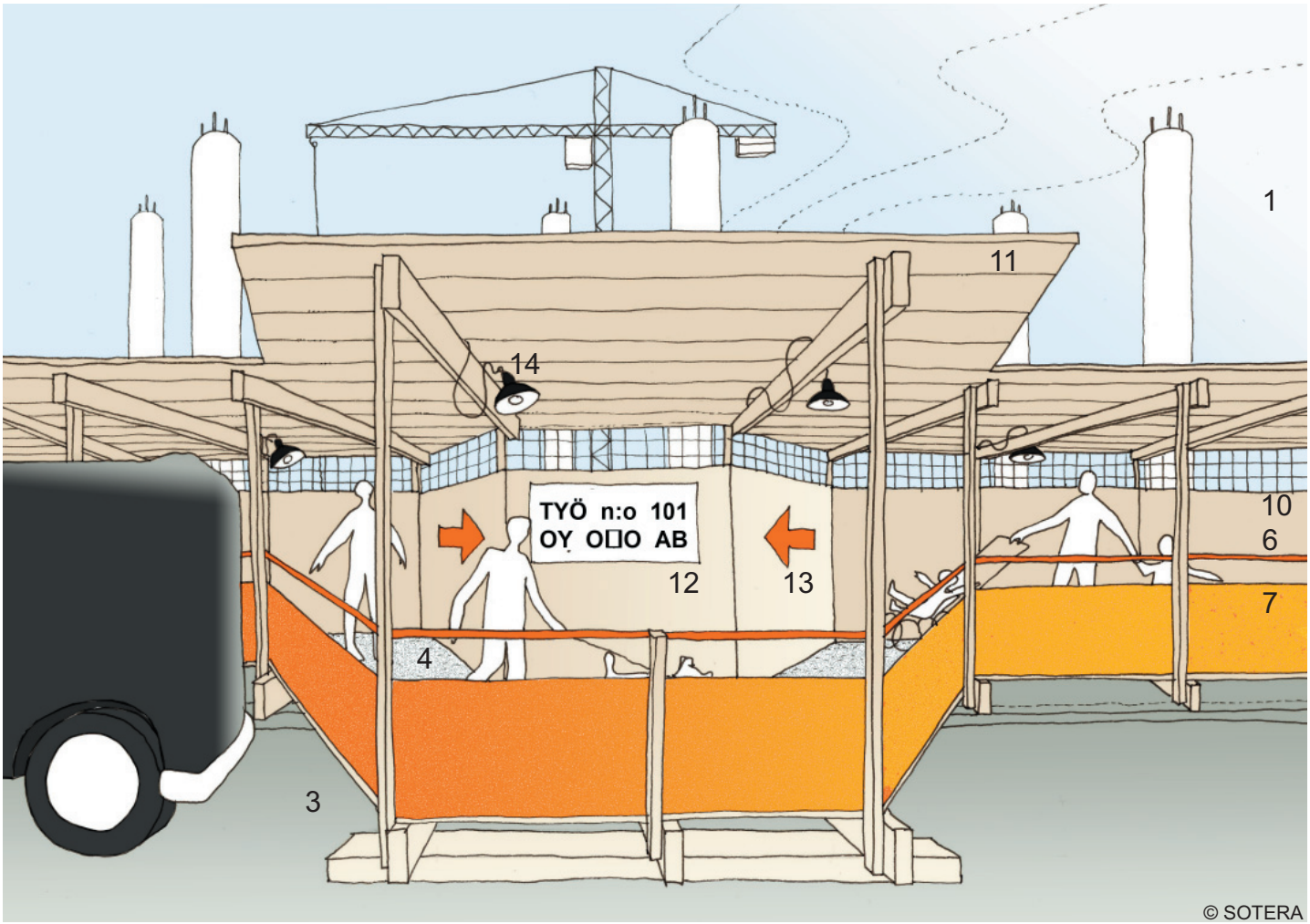

TYÖMAASTA TIEDOTTAMINEN JA KULKUVÄYLÄT

Pitkäkestoisesta työmaasta, sen aiheuttamista muutoksista kulkuväyliin, liikenneyhteyksiin, julkisen liikenteen pysäkkien sijainnille ja pysäköintijärjestelyihin tiedotetaan etukäteen eri tavoin.

Työmaalle pystytetään opastustaulu ja opasteet ohjaamaan kulkua ja kertomaan esim. jalankulkuväylien, pysäkkien ja pysäköintipaikkojen siirrosta. Lisäksi kerrotaan työmaan arvioidusta kestoajasta ja vastuullisesta rakentaja- tai rakennuttajatahosta yhteystietoineen.

Selkeä ja johdonmukainen, esteetön ja turvallinen reitti ohjataan työmaan ohi jalankulku- tai kevyenliikenteenväylää pitkin. Kulkuväylä on turvallinen, hyvin valaistu ja sitä pitkin voidaan kulkea eksymättä, törmäämättä, putoamatta, kompastumatta tai liukastumatta. Tasonvaihdoissa on sekä portaat että loiva luiska, yli metrin korkuisissa tasoeroissa käytetään hissiä.

Liikennemerkit, -valot ja opasteet erottuvat vaivattomasti. Puomit, suoja-aidat, katokset, liikennemerkit, tolpat, valaisinpylväät ja opasteet sijoitetaan kulkuväylän ulkopuolelle niin ettei synny törmäysvaaraa.

Eri kulkutapojen ja kulkuneuvojen risteämiset, kuten työmaa-ajoneuvoliittymät, kadunylityspaikat ja suojatiet ovat turvallisia ja sujuvia.

Esim. kaivannon reuna, kuoppa ja risteävä työmaan huoltoajotie merkitään ja rajataan tukevalla, putoamisen estävällä rakenteella; lippusiimoja ja keiloja ei käytetä henkilöliikenteen ohjaamiseen.

ks. 1.0 Kadut
2.0 Viheralueet
3.0 Julkiset rakennukset
4.0 Viheralueet
RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

Kirjallisuutta:

Kadulla tehtävät työt. Lupamenettelyn kehittäminen. Liikenne- ja viestintäministeriö. Mietintöjä ja muistioita B 28/2002.

Tilapäiset liikennejärjestelyt katualueella. Suomen kuntatekniikan yhdistys, julkaisu 19/99.

 © HKR & SOTERA

5.2 TYÖMAAKAIVANNON YLITYS, KEVYT JALANKULKUSILTA

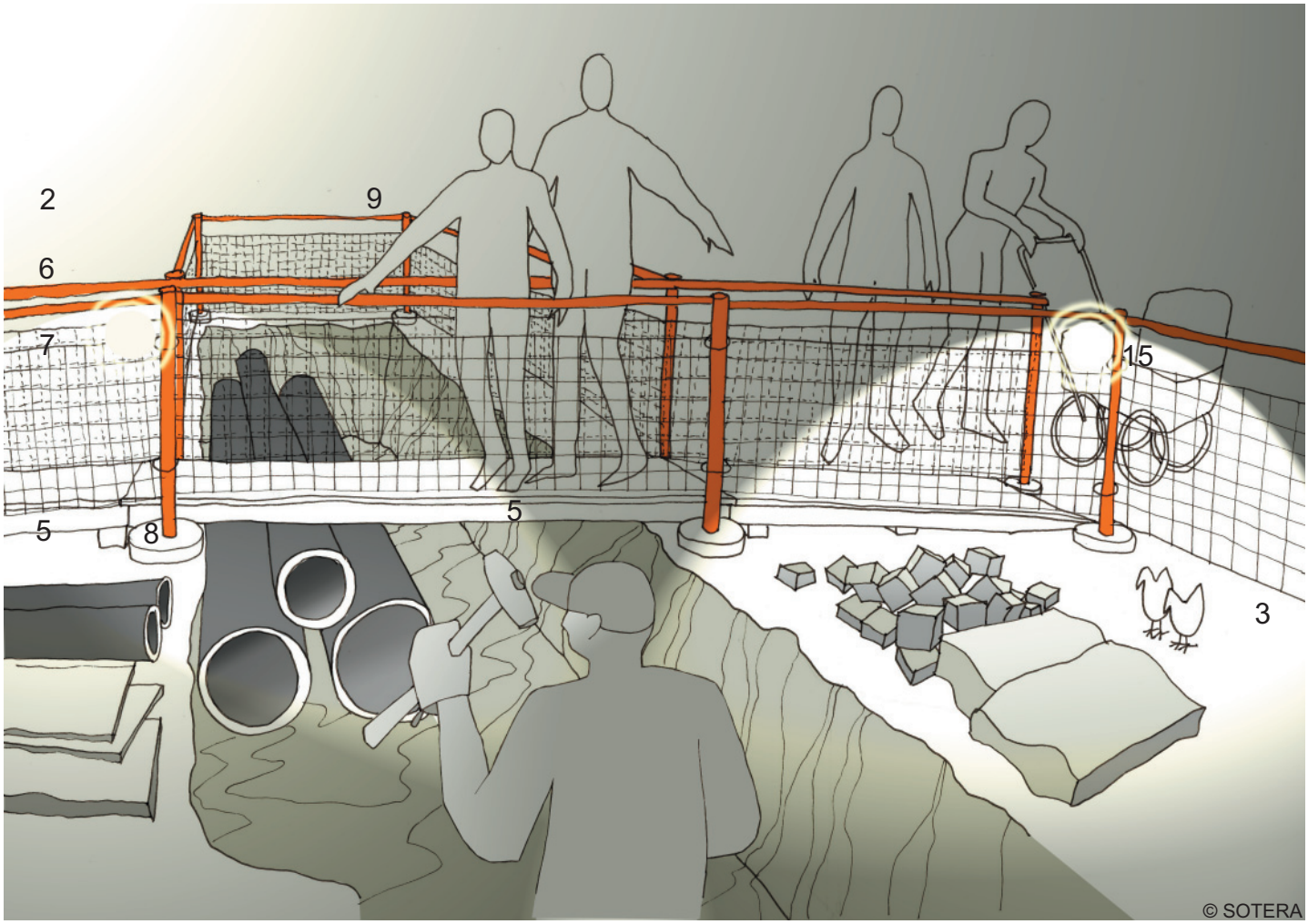

RAKENNUKSET

työmaa	rakennustyömaat, rakenteiden rakennus- ja kunnostystyöt sekä katutyöt sekä maanpinnalla että maan alla tehtävät kunnallis- ja tietoliikennetekniikkatyöt

KULKUVÄYLÄT JA ALUEET

1	kulkuväylä	työmaan ohi, maanpinnalla tai korotettuna
2	kulkusilta	kaivannon yli
	leveys	vapaa leveys vähintään sama kuin kulkuväylällä, jonka työmaa järjestely korvaa; mutkissa lisäksi kaarreväljyys
	korkeus	vapaa korkeus vähintään 2200 mm, tarkistetaan tapauskohtaisesti
	pinta	sileä, tiivis, luistamaton, ei koloja tai hammastusta
	kaltevuus	kuten kulkuväylällä ja luiskassa
3	työmaa-alue	kokonaan aidattu, työmaa ja rakennusmateriaali ja -tarvikkeet sekä työkoneet aitauksen sisällä

ks. 1.1 Katu, tori ja aukio
1.3 Suojatie ja kulkua ohjaava kaide
2.1 Kevyenliikenteen väylä
3.1 Rakennuksen sisäänkäyntialue
3.2 Julkisen liikenteen laiturialue
3.3 Loivat portaat, 3.4 Loiva luiska

RT-kortisto, Rakennustietosäätiö, Rakennustieto Oy

RAKENTEET, VARUSTEET JA KASVILLISUUS

4 kulkupinta väliaikainen, osin mutkitteleva ja luiskattu
5 kulkusilta väliaikainen
6 käsijohteet
7 kaiteet
8 kaide- ja aidantolpat
9 suoja-aita
suojapuomi sulkee ajoreitin työmaalle
10 suojaseinä tai seinäke
11 suojakatos
12 opastus- ja tiedotustaulu
13 opasteet ja viitat
14 valaisimet
15 varoitus- ja huomiovalot
kasvillisuus suojataan työmaa-aikana vaurioitumisen estämiseksi

ks. 2.3 Opastustaulu ja luontopolku virkistysalueella
2.4 Puupintainen polku, luontopolun opaste ja levähdyspaikka

Kohteen valmistuttua alue siistitään työmaan jäljiltä ja varmistetaan lopputuloksen estettömyys.

6. LIITE 1 VARUSTELUETTELO

SuRaKu www-sivujen mukainen varustelistaus on otsikoitu päätyypeittäin helpottamaan kartoitusta ja analysointia.

Varuste on kohteen osatekijä. Kaikki varusteet eivät esiinny alueella samanaikaisesti.

Ks. Saatteeksi menestyksekkäälle kartoitus- ja arviointityölle

KULKUPINTA JA ALUEEN PINTA

MATERIAALI
pintamateriaali
kulkuväylän pinta
alueen pinta

REUNA
reunakivi
reunatuki
kynnys
(ritilä)kaivo

TASOERO
luiska
luiskaus
portaat
keskikoroke
suojakoroke
pysäkkikoroke
hissi
liukuportaat
liukukäytävä

KULUN OHJAUS
ohjaavat merkinnät
varoittavat merkinnät
erotteluraita
erotusalue
kontrastimateriaalivyöhyke
opaste kulkupinnassa

PALVELEVA RAKENNUS

HUOLTORAKENNUS
wc
inva-wc
pukuhuone
pesuhuone
sauna
välinevarasto
puuvaja

TEKNINEN TILA
muuntaja tai sähkökaappi

PALVELU- JA MYYNTIPISTE
neuvonta
lipunmyyntipiste
kioski
kahvila
ravintola
vuokraamo
myymälä

RAKENNE

KULKUA OHJAAVA RAKENNNE
kaide tai suojakaide
käsijohde
aita
pollari
reunatuki
alapiena

KULKUVÄYLÄÄ RAJAAVA RAKENNE
seinäpinta
pysäkkikatos ja / tai -seinäke
katos ja arkadi
alikulkutunneli
aita

VÄLITTÄVÄ RAKENNE
silta
pitkospuu
luonnontarkkailupaikka tai -torni
uima- tai venelaituri,
portti, veräjä tai ovi

TILAA JÄSENTÄVÄ RAKENNE
istutusastia tai -allas
vesiallas tai vesiaihe
taideteos

HARRASTUSTA PALVELEVA RAKENNE

PUUUTARHANHOITORAKENNE
nostettu istutustaso
kasvienhoitopöytätaso

LEIKKIPAIKKARAKENNE
vapaa leikki- ja pelialue, joka on talvella luistinrata
hiekkaleikkipaikka
keinuteline
kiipeilypaikka
liukumäki
rakennusleikkipaikka
kahluupaikka
vesileikki- ja korotettu vesileikkipaikka

TULISIJA
tulentekopaikka, grilli tai takka

VEDENOTTOPAIKKA
kaivo, lähde tai puro

TAPAHTUMIEN SEURAAMINEN
katsomo

URHEILUPAIKKARAKENNE
urheilu- ja pelikenttä, joka on talvella luistinrata
juoksurata
hyppypaikka; pituus ja kolmiloikka
korkeushyppypaikka,
kuulantyöntöpaikka
kiekonheittopaikka
keihäänheittopaikka
kuntoilupaikka

UIMA-ALLAS
uintialue
veteenmenopaikka
hyppytorni

KALUSTE

LEPOA JA RUOKAILUA PALVELEVA KALUSTE
istuin; tuoli, penkki, reunataso tai puutarhakeinu

SEURUSTELUA PALVELEVA KALUSTE
pöytätaso; pöytä tai reunataso

YLEISÖÄ PALVELEVA KALUSTE
palvelu- ja / tai tarjoilutiski

VARUSTE

KULKUA OHJAAVA VARUSTE
liikennemerkki
oma merkki
liikennevalot
liikennevalojen painonappi

OPASTE
opastus- tai näyttötaulu
monitori
opaste tai viitta
kohde-opaste tai reittimerkki
kohteen opastustaulu ja koho-opaste
aikataulu
rivi- & paikkanumero ja koho-opaste
ääniopaste tai kuulutus
ääniohjaus

PALVELEVA VARUSTE JA LAITE
soittokello
ovenavauspainike
polkupyörän lukitustolppa
autonlämmitystolppa
maksuautomaatti
ruoka- ja / tai juoma-automaatti
kentän tai radan varuste
auringonvarjo tai markiisi
jäte- tai roska-astia

VALAISTUS
valaisintolpat ja -pollarit
valonlähteet

KASVILLISUUS

ISTUTUS
puu
pensas, istutus ja nurmi maassa, istutusaltaassa tai -astiassa

LUONNONVARAINEN KASVILLISUUS
puu
pensas tai maanpeitekasvi
vesikasvi

MUU TOIMINTAA HAITTAAVA RAKENNE

väliaikainen kulkuväylä työmaan ohi

kulkua häiritsevä rakenne, kaluste, varuste tai huoltoauto

 © HKR & SOTERA